

Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Croatian Institute of Public Health

Dragica Katalinić, dr. med.
Andreja Huskić

**Izvješće o osobama liječenim zbog
zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2014. godini**

Report on persons treated for drug abuse
in Croatia in 2014

Zagreb, 2015.

„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2014. godini“

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

Tel. +385 (1) 4863 240

www.hzjz.hr

Web stranice: <http://www.hzjz.hr/sluzbe/sluzba-za-epidemiologiju/odjel-za-nadzor-i-istrazivanje-ne-zaraznih-bolesti/odsjek-za-pracenje-ovisnosti-s-registrom-osoba-lijecenih-zbog-zlouporabe-psihoaktivnih-droga/>

Publisher:

Croatian Institute of Public Health

Rockefellerova 7, HR-10000 Zagreb, Croatia

Phone: +385 (1) 4863 240

Website: <http://www.hzjz.hr/sluzbe/sluzba-za-epidemiologiju/odjel-za-nadzor-i-istrazivanje-ne-zaraznih-bolesti/odsjek-za-pracenje-ovisnosti-s-registrom-osoba-lijecenih-zbog-zlouporabe-psihoaktivnih-droga/>

Autori/Authors:

Dragica Katalinić, dr. med.

Andreja Huskić

Suradnik / Technical associate:

Mario Hemen

Izvor podataka - Hrvatski zavod za javno zdravstvo osim gdje je to posebno naznačeno

Pri korištenju podataka iz ove publikacije – obavezno navesti izvor

PLEASE QUOTE THE DATA SOURCE

Sadržaj / Contents

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI - <i>Epidemiological picture psychoactive drug dependency in the World and Europe</i>	5
MARIHUANA (KANABIS) – <i>Cannabis</i>	5
AMFETAMINI, ECSTASY, HALUCINOGENE SUPSTANCE, GHB I KETAMINI - <i>Amphetamine, ecstasy, hallucinogens, GHB and ketamine</i>	6
KOKAIN – <i>Cocaine</i>	7
OPIOIDI – Opioids	7
NOVE DROGE - <i>New psychoactive substances</i>	8
II. OSOBE LIJEČENE U IZVANBOLNIČKOM SUSTAVU ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2014. GODINI - <i>Persons treated in outpatient system for psychoactive drug abuse in Croatia in 2014</i>	9
KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ - <i>Drug abuse trends in Croatia</i>	10
RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA - <i>Distribution of abusers by counties and institutions of treatment</i>	14
SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA - <i>Socioeconomic characteristics of persons treated for drug abuse</i>	22
RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA - <i>Risk behavior persons treated for drug abuse</i>	37
PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA - <i>Recovered from the disease or positives in opioid addicts</i>	39
OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM - <i>Addicts/abusers and problems with law</i>	41
SMRTNOST MEĐU OVISNICIMA - <i>Drug addicts/abusers mortality</i>	43

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI

Glavne značajke problematike droga u europskom okruženju relativno su stabilne u posljednjih nekoliko godina. Uporaba droga i dalje je visoka prema povijesnim standardima, ali su vidljive pozitivne promjene sa zabilježenim rekordnim razinama pruženih usluga liječenja praćenih određenim smanjenjem ubrizgavanja droga, uporabe novog heroína, kokaina i pušenja kanabisa. Svaki optimizam, međutim, treba uzeti s dozom opreza s obzirom da bi nezaposlenost mladih i smanjenje opsega ponuđenih usluga mogli dovesti do ponovne pojave 'starih' problema. Osim toga, detaljnije ispitivanje pokazuje da bi se situacija u području droga mogla početi mijenjati s pojavom 'novih' problema koji predstavljaju izazov trenutnoj politici i modelima u praksi: pojava novih sintetičkih droga i uzoraka korištenja na ilegalnom tržištu droga te supstanci koje se ne mogu kontrolirati.

Današnje tržište droge je čini se protočnije i dinamičnije, i manje se bazira na biljnim tvarima koje se prevoze na velikim udaljenostima do potrošača na tržištima Europe. Globalizacija i razvoj informacijske tehnologije su važni pokretači. Obrasci uporabe droga u zemljama s niskim i srednjim dohotkom se mijenjaju, što također može imati utjecaja na probleme s drogama u Europi u budućnosti. Internet predstavlja

MARIHUANA (KANABIS)

Kanabis je droga koja je podijelila mišljenje javnosti pa se tako u politikama za suzbijanje zlouporabe droga u nekim zemljama pravi eksplicitna razlika između kanabisa i drugih tvari.

Prema izvještajima iz Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), u Europi, za razliku od ostalih mjesta, ukupna uporaba kanabisa čini se stabilnom ili čak u opadanju, posebno kod mlađih dobnih skupina. Međutim, slika nije ujednačena. Nekoliko zemlja s pretežno niskom pojavnošću zabilježilo je nedavna povećanja uporabe.

Kanabis je sada najčešća prijavljena droga za primanje pomoći među korisnicima koji započinju liječenje po prvi put u životu.

sve veći izazov, kao mehanizam za brzo širenje novih trendova, ali i kao veliko anonimno tržište s globalnim dosegom. Na taj se način stvara nova povezanost uporabe droga i njihove opskrbe. Međutim, ono također pruža mogućnosti za pronalaženje novih načina liječenja, prevencije i intervencija za smanjenja štete.

Implikacije tih promjena za javno zdravstvo još nisu u potpunosti jasne. Znakovi da je sadašnja politika učinila pomak u nekim važnim područjima moraju se promatrati u svjetlu daljnjeg razvoja situacije u području droga, što će zahtijevati daljnje prilagodbe već postojeće prakse, ako oni i dalje ostanu usmjereni prema svom cilju i primjereni svrsi.

Procjenjuje se da je gotovo četvrtina odrasle populacije u Europskoj uniji, ili više od 80 milijuna odraslih osoba, u nekom trenutku u svojem životu upotrijebila nezakonite droge. U većini slučajeva upotrijebili su kanabis (73,6 milijuna), dok su procjene o uporabi kokaina (14,1 milijun), amfetamina (11,4 milijuna) i ekstazija (10,6 milijuna) tijekom života niže. Razine uporabe tijekom života znatno se razlikuju među zemljama, od otprilike jedne trećine odraslih osoba u Danskoj, Francuskoj i Ujedinjenoj Kraljevini do manje od jedne od deset odraslih osoba u Bugarskoj, Grčkoj, Cipru, Mađarskoj, Portugalu, Rumunjskoj i Turskoj.

Povećala se dostupnost i ulazak u liječenje radi problema povezanih s kanabisom premda se broj korisnika koji ulaze u specijalizirani program liječenja ovisnosti o drogama. Kanabis se uglavnom puši te se, u Europi, često miješa s duhanom. Obrasci uporabe kanabisa kreću se od povremene ili eksperimentalne do redovite i ovisničke, a problemi uporabe kanabisa povezani su s čestim uporabom i uporabom većih količina. Razumijevanje onoga što predstavlja učinkovit odgovor u ovom području također je u porastu jer zemlje ulažu u široki raspon usluga od intenzivnih seansi podrške koje uključuju članove obitelji do kratkih intervencija koje se pružaju na internetu.

Biljni kanabis, ponekad i visoke potentnosti, sada igra važniju ulogu, zajedno sa sintetičkim 'kanabisu sličnim' proizvodima koji su se pojavili nedavno. Obje pojave su potencijalno zabrinjavajuće iz perspektive javnog zdravstva. S obzirom na status najčešće korištene droge, kanabis je veoma važan za pojačan preventivni rad s mladima.

Podatci EMCDDA-a kažu da je 73,6 milijuna ili 21,7% odraslih (15-64) koristilo kanabis tijekom života. Godinu ranije je kanabis koristilo 18,1 milijun ili 15,3% odraslih. Mlade osobe su osobito često uzimatelji ovog psihoaktivnog sredstva. 14,6 milijuna ili 11,2% maloljetnika i mlađih punoljetnika (15-34) koristilo je kanabis u prošloj godini.

Kanabis je nezakonita droga koju najčešće upotrebljavaju osobe svih dobnih skupina. Procjenjuje se da je 14,6 milijuna mlađih Europljana (15 – 34) ili 11,2 % ove dobne skupine upotrijebilo kanabis u prošloj godini, od kojih je 8,5 milijuna u dobi od 15 – 24 godine (13,9 %). Kanabis obično češće upotrebljavaju muškarci, a ova je razlika

obično naglašena zbog intenzivnijih ili redovitijih obrazaca uporabe.

Bez obzira na poneka mišljenja o bezopasnosti uzimanja kanabinoida, znamo da postoje zdravstvene posljedice različitih načina uporabe kanabisa.

Akutni hitni slučajevi povezani s kanabisom i sintetičkim kanabinoidnim proizvodima.

Iako rijetki, akutni hitni slučajevi mogu nastupiti nakon konzumacije kanabisa, osobito u velikim količinama. U zemljama s višim razinama pojavnosti hitni slučajevi povezani s kanabisom predstavljaju sve veći problem. Nedavni porasti broja hitnih slučajeva povezanih s kanabisom zabilježeni su u Češkoj Republici, Danskoj i Španjolskoj. Većina hitnih slučajeva povezanih s kanabisom javlja se među mladim muškarcima i često je povezana s intoksikacijom alkoholom. Dodatni zabrinjavajući događaj jest pojava sintetičkih kanabinoida. Oni mogu biti iznimno jaki, ali kemijski nisu slični kanabisu pa mogu imati različite i potencijalno ozbiljnije posljedice za zdravlje.

AMFETAMINI, ECSTASY, HALUCINOGENE SUPSTANCE, GHB I KETAMINI

Razumijevanje ukupnih trendova u korištenju sintetičkih stimulativnih droga složeno je zbog činjenice da one često jedna drugu zamjenjuju jer potrošači prema tome koliko su im dostupne, koliko imaju novca i kakva je procjena njihove kvalitete donose odluke. Amfetamini i ecstasy su i dalje najčešće korišteni stimulansi u Europi i u stalnom su „natjecanju“ sa kokainom. Amfetamin je i nadalje važna komponenta u uporabi droga u mnogim zemljama. Noviji podaci ukazuju na sve veću dostupnost metamfetamina koji u nekim zemljama zamjenjuje amfetamin. Stimulansi, osobito u velikim dozama, mogu imati negativne posljedice na zdravlje te se godišnje zabilježi i nekoliko smrtnih slučajeva. Zbog toga je u slučaju pojave problema te vrste za korisnike stimulanata prva točka kontakta bolnički odjel za hitnu pomoć. Premda su smrtni slučajevi povezani s uporabom stimulanata relativno rijetki, izazivaju zabrinutost osobito kad se dogode kod mlađih osoba.

Poznato je da značajna proizvodnja amfetamina postoji u Belgiji i Nizozemskoj, kao i Poljskoj i baltičkim zemljama. Mogu se

utvrditi dva područja proizvodnje metamfetamina. Prvo su područje baltičke zemlje u kojima je proizvodnja smještena oko Litve za izvoz u Norvešku, Švedsku i Ujedinjenu Kraljevinu.

Čini se da je proizvodnja ecstasya u Europi koncentrirana u Belgiji i Nizozemskoj o čemu svjedoči broj laboratorija otkrivenih u tim zemljama u posljednjih deset godina.

Podatci EMCDDA-a kažu da je 11,4 milijuna ili 3,4% odraslih (15-64) koristilo amfetamine tijekom života. Godinu ranije je amfetamine je koristilo 1,5 milijuna ili 0,4% odraslih. Mlade osobe su osobito često uzimatelji ovog psihoaktivnog sredstva. 1,2 milijuna ili 0,9% maloljetnika i mlađih punoljetnika (15-34) koristilo je amfetamine u prošloj godini.

Ecstasy je koristili 10,6 milijuna ili 3,1% odraslih (15-64) tijekom života a 1,6 milijuna ili 0,5% odraslih u prošloj godini. Maloljetnika i mlađih punoljetnika je u prošloj godini koristilo 1,3 milijuna ili 1,0%. Najniža nacionalna procjena među maloljetnicima i mlađim punoljetnicima je 0,1%, a najviše nacionalne 3,1%.

KOKAIN

Kokain je dostupan u dva osnovna oblika, kokain u prahu i „crack“ kokain, koji se puši. Kokain se dobiva i grma biljke koke, koja se uzgaja u zemljama južne Amerike (Kolumbija, Bolivija i Peru). Tek nekoliko zemalja izvještava o problemu s uporabom crack kokaina, a tamo gdje on postoji često se preklapa s problematičnom uporabom drugih tvari, uključujući i heroin. Uporaba kokaina u prahu je daleko češća, ali s tendencijom koncentracije u relativno malom broju zemalja zapadne Europe. U cjelini, i uporaba kokaina i pokazatelji njegove opskrbe su u silaznom trendu u posljednjih nekoliko godina, a na dramatičan pad zaplijenjenih količina kokaina vjerojatno je djelomično utjecalo i razgranavanje putova i načina njegove preprodaje od strane kriminalnih skupina. Iberijski poluotok i nadalje je važno mjesto zapljena, ali u manjem omjeru nego u prošlosti, dok su izvješća o zapljenama kokaina u istočnoj Europi zabrinjavajuća i otvaraju pitanja o mogućem daljnjem širenju njegove uporabe.

U zemljama s većom pojavnosti, podaci istraživanja kao i podaci o ulasku u postupak liječenja ukazuju na nedavni pad u uporabi kokaina, iako je prema povijesnim standardima razina i dalje visoka. Broj smrtnih slučajeva povezanih s uporabom kokaina u slabom je padu, iako je pri tumačenju podataka u ovom području

OPIOIDI

U kontekstu ukupnog povećanja dostupnosti liječenja za korisnike heroina, pokazatelji ukazuju na silazni trend kako u uporabi tako i u dostupnosti ove droge. Dugoročni trend u količini zaplijenjenog heroina je u padu, a u novije vrijeme broj zapljena je također počeo padati. Neke zemlje izvještavaju o trendu zamjenjivanja heroina drugim opijatskim drogama na tržištu u posljednjih deset godina. Neke zemlje su nedavno doživjele šokove ili manjkove na tržištu, nakon kojih je uglavnom slijedio djelomičan oporavak.

Broj korisnika heroina koji prvi put ulaze u program liječenja također i dalje pada, a osobe u programu liječenja od heroina uglavnom su starija populacija. Broj smrtnih slučajeva povezanih s opijatima također se smanjio u posljednjih nekoliko godina.

potreban oprez. Akutni problemi vezani uz uporabu kokaina rezultirali su predavanjima na bolničkim odjelima hitne službe u nekim dijelovima Europe, ali je naša sposobnost praćenja problema u ovom području ograničena. Specijalističke usluge liječenja sada su dostupne problematičnim korisnicima kokaina u mnogim zemljama, uz postojeću evidencijsku bazu koja podržava korištenje psihosocijalnih intervencija.

Kokain je najčešće upotrebljavana nezakonita stimulativna droga u Europi iako se većina njegovih korisnika nalazi u ograničenom broju zemalja. Podatci EMCDDA-a kažu da je 14,1 milijuna ili 4,2% odraslih (15-64) koristilo kokain tijekom života. Godinu ranije kokain je koristilo 3,1 milijuna ili 0,9% odraslih.

Procjenjuje se da je oko 2,2 milijuna maloljetnika i mladih punoljetnika u dobi od 15 do 34 godine (1,7 % ove dobne skupine) upotrijebilo kokain u prošloj godini.

Kokain je također razlog akutnih prijema u bolnicu i smrtnih slučajeva. Ova droga također može predstavljati čimbenik u određenim smrtnim slučajevima povezanim s kardiovaskularnim problemima. Budući da su podaci u ovom području ograničeni, u 2012. su godini u 19 zemalja zabilježeni smrtni slučajevi povezani s kokainom s više od 500 utvrđenih slučajeva.

Povijesno gledano, uporabu heroina karakterizira ubrizgavanje droge, ali ovakav vid ponašanja također bilježi dugoročni pad, što je, zajedno s učinkom intervencija, vjerojatno pridonijelo padu broja novih HIV infekcija koje se pripisuju uporabi droga. Time se naglašava trajna potreba za usklađivanjem odgovora na droge, pogotovo s obzirom na smanjenje štete i učinkovito liječenje ovisnosti o drogama, ako Europa želi nastaviti trend smanjenja problema u ovom području. Bez obzira na neke nove trendove u uporabi heroina, neukrotiva priroda ovog problema znači da će on i dalje ostati ključno pitanje vezano uz pružanje usluga u području droga još dugo u budućnosti. S obzirom na velik broj korisnika u kontaktu sa službama koje im stoje na raspolaganju, sve je veća

potreba za kontinuiranom skrbi, socijalnom reintegracijom usluga i postizanjem konsenzusa o realnim dugoročnim rezultatima oporavka.

Prema podacima EMCDDA-a u svijetu u dobnoj skupini od 15 do 64 godine ima 1,3 milijuna problematičnih korisnika opioida. 3,5% svih smrtnih slučajeva Europljana 15 – 39 godina starosti uzrokovano je predoziranje; opioidi su pronađeni u oko tri četvrtine smrtonosnih predoziranja.

U 2012. godini u većini europskih zemalja (17) više od 10 % korisnika opioida koji su prvi put započeli specijalizirani program liječenja zloupotrebljavali su opioide koji nisu heroin. To je obuhvaćalo metadon, buprenorfin i fentanil. U nekim zemljama ove droge sada čine najčešći oblik uporabe opioida. U Estoniji je većina osoba koje su ušle u sustav liječenja ovisnosti o opioidima upotrebljavala nezakoniti fentanil, dok je većina korisnika opioida u Finskoj zabilježena kao primarni zlorabitelj buprenorfina.

NOVE DROGE I DRUGE OVISNOSTI

U Europi se može naći sve veći broj novih psihoaktivnih tvari koje imaju učinak oponašanja učinaka kontroliranih droga. Neke tvari se prodaju izravno na ilegalnom tržištu, dok se druge, takozvane 'legalice' ("legal highs") slobodno prodaju na tržištu. U 2013. praćenjem EMCDDA-e utvrđena je 651 internetska stranica koja je prodavala „legal highs“. Ponekad se one prodaju kao lijekovi, a u drugim slučajevima tajno kao nezakonite droge poput heroina ili se mogu prodavati kao „legal highs“, „kemikalije za istraživanje“ ili čak „dodaci prehrani“. Nedavni su primjeri, koje su korisnici opioida navodno ubrizgali intravenski, sljedeći: pregabalin, koji se koristi za liječenje neuropatijske boli, epilepsije i opće tjeskobe; tropikamid, koji se koristi tijekom pregleda očiju za širenje zjenica; te karfentanil, opioid koji se koristi za umirivanje velikih životinja.

Na tom području promjene su vrlo brze kao i tvari koje se isto tako brzo pojavljuju. Povremeno se pojavi tvar koja duže ostane na ilegalnom tržištu zbog interesa konzumenata, za što je najnoviji primjer mefedron.

Većina slučajeva predoziranja događa se u osoba koje su konzumirale više tvari zbog čega je utvrđivanje uzroka često problematično. S kontinuiranom pojavom novih psihoaktivnih tvari na tržište droga javlja se mogućnost da nove ili prikrivene tvari koje su pridonijele pojavi smrtnih slučajeva ostanu neotkrivene. Visoka potentnost nekih sintetičkih tvari dodatno komplicira njihovo otkrivanje s obzirom na to da će one u krvi biti prisutne u vrlo malim koncentracijama. Pojava visokopotentnih sintetičkih tvari također utječe na kazneni progon s obzirom na to da se čak i male

količine ovih droga mogu pretvoriti u više doza.

U 2014. na popisu prijavljenih tvari dominirale su dvije skupine: sintetički cathinones (31 tvar) i sintetički kanabinoide (30 tvari) - odnosno prodaju kao pravna zamjena za stimulansa i marihuane. To je sada predstavlja dva najveća skupine nadziru pomoću EWS i, zajedno, čine gotovo dvije trećine novih lijekova prijavljene u 2014. Među javnozdravstvenih problema istaknutih u izvješću su novi sintetski opioidi - često vrlo snažni i prodaje kao heroin bezazlen korisnicima - poziraju visok rizik od predoziranja. Tri od pet opioida prijavljenih u 2014. godini bili su fentanyls, obitelj lijekova koji su prouzročili stotine smrtnih slučajeva u Europi i SAD-u.

Internet igra sve veću ulogu u oblikovanju načina na koji se prodaju droge i predstavlja jedinstveni izazov za prekidanje opskrbe „novim“ i „starim“ drogama. Činjenica da proizvođači, dobavljači, trgovci, službe za održavanje internetskih stranica i obradu plaćanja mogu biti raspoređene u različitim zemljama posebno otežava njihovu kontrolu. Rastuća uporaba anonimnih mreža, takozvanih „mračnih mreža“, za prodaju droga preprodavačima i korisnicima pridonosi ovom izazovu. Tehnologija za pristup ovim stranicama sve se više uključuje u potrošačka programska rješenja čime ova tržišta postaju pristupačna većem broju ljudi. Nove psihoaktivne tvari ali i već postojeće droge nude se na prodaju putem interneta. To postaje jako važno područje kojem bi u budućnosti trebalo posveti veću pozornost. I proizvođačima različitih lijekova koje ovisnici zloupotrebljavaju, se na ovaj način olakšava posao.

II. OSOBE LIJEČENE U IZVANBOLNIČKOM SUSTAVU ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2014. GODINI

Među vodećim javnozdravstvenim problemima u Hrvatskoj, Europi i mnogim područjima svijeta, i nadalje je zlouporaba droga, koja i kao medicinski tako i kao društveni fenomen već dugi niz godina izaziva opću pozornost. Osobito je teško to što ovaj teški zdravstveni problem većinom obuhvaća mlade, perspektivne ljude. Uzimanje droga je često povezano s drugim rizičnim ponašanjima i/ili ovisnostima kao što je pušenje, alkoholizam, igre na sreću, nepotrebno i neodgovarajuće uzimanje lijekova, ali i s nizom medicinskih, društvenih i psiholoških problema.

Na svjetskom pa tako i europskom tržištu psihoaktivnih droga se iz godine u godinu pojavljuje sve veći broj novih, različitih, uglavnom sintetičkih droga kao što su to sintetički kanabinoidi te različiti sintetički oblici već ranije poznatih droga. U Hrvatskoj je došlo do novih izmjena Kaznenog zakona, nove tvari su stavljene pod kontrolu, donijeti su nova Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga 2012.-2017. i Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga 2012.-2014.

Od 1978. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo se vodi nacionalni Registar

osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga. U početku su se uglavnom prikupljali podatci iz bolničkog sustava, da bi nakon promjene načina liječenja u ambulantni, počeli dobivati i podatke iz ambulantnog liječenja.

Iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi te Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskim zavodima za javno zdravstvo se prikupljaju podatci o osobama koje su kod njih bile na liječenju ovisnosti ili zlouporabe psihoaktivnih droga. Vremenski okvir je od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine. Od 2008. godine podatke smo počeli dobivati i od terapijskih zajednica. Pri registraciji se koristi modificirani međunarodni Pempidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19.

Zahvaljujemo svim kolegicama i kolegama iz županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika te svih bolnica gdje su na liječenju bile osobe ovisne o psihoaktivnim drogama na uspješnoj suradnji, rezultat čega je svake godine ovakvo Izvješće.

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ

Prema raspoloživim podacima pristiglima iz zdravstvenog sustava, već nekoliko posljednjih godina u zdravstvenim ustanovama Hrvatske, bilo u bolničkom bilo izvanbolničkom sustavu, godišnje liječi se otprilike 8.000 osoba. U 2014. godini na liječenju je bilo 7.812 osoba što je gotovo

jednako kao i prethodnu godinu (7.857 osoba). Od ukupno liječenih u 2014. godini 6.231 je uzimalo opijate (79,8%). Zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnih sredstvima liječeno je 1.582 osobe (20,2%). Udjeli opijata i neopijata su vrlo slični kao i prethodnih godina. (Tablica 1.).

Tablica 1. BROJ SVIH LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DROGA

Godina	Broj svih liječenih osoba	Opijatni tip ovisnosti		Ostale droge (neopijate)	
		Broj	%	Broj	%
2000.	3.899	2.520	64,6	1.379	35,4
2001.	5.320	3.067	57,7	2.253	42,3
2002.	5.811	4.061	69,9	1.750	30,1
2003.	5.678	4.087	72,0	1.591	28,0
2004.	5.768	4.163	72,2	1.605	27,8
2005.	6.668	4.867	73,0	1.801	27,0
2006.	7.427	5.611	75,5	1.816	24,5
2007.	7.464	5.703	76,4	1.761	23,6
2008.	7.506	5.832	77,7	1.674	22,3
2009.	7.733	6.251	80,8	1.482	19,2
2010.	7.550	6.175	81,8	1.375	18,2
2011.	7.665	6.198	80,9	1.467	19,1
2012.	7.855	6.357	80,9	1.498	19,1
2013.	7.857	6.315	80,4	1.542	19,6
2014.	7.812	6.231	79,8	1.582	20,2

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Prikazi novih osoba, koje se u sustavu liječenja pojavljuju prvi put, bitno se razlikuje od ukupno liječenih. Broj novih osoba u sustavu liječenja stagnira i dalje smanjuje (Tablica 2.). U 2014. godini prvi put je liječeno 1.046 osoba (u 2013. – 1.125). Od tih novopridošlih osoba njih 205 (19,6%) su heroinski (opijatski) ovisnici, a 841 ili 80,4% konzumenti ili ovisnici o drugim drogama. Znači, u sustav i dalje godišnje ulazi više neopijatnih nego opijatnih ovisnika. Kako ovisnost o opijatima zahtijeva dugotrajni tretman i skrb, zadržavanje opijatskih ovisnika u sustavu zdravstva ukazuje da je liječenje djelotvorno i da heroinski ovisnici nisu prepušteni ulici i kriminalnom miljeu. Na

ukupno postupno smanjivanje heroinske ovisnosti ukazuje i sve manji broj novih heroinskih ovisnika koji se godišnje po prvi put javljaju na liječenje. U 2013. godini novih je ovisnika o heroinu bilo ponovno manje od 300 (270). Ovaj trend se nastavlja i u 2014. godini ih je bilo 205. Ovakvo kretanje je u suglasju s situacijom u vezi heroinske ovisnosti u zemljama Zapadne Europe i SAD, gdje se također opaža stagnacija odnosno smanjenje heroinske ovisnosti. Promjene u sredstvima i načinu uzimanja te moguće posljedice i potrebe društvene i medicinske intervencije promatrat će se i analizirati u sljedećim godinama.

Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI

Godina	Opijatni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih (%)	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih (%)
2000.	1.009	40,0	1.017	73,7
2001.	1.066	34,8	1.482	65,8
2002.	846	20,8	1.221	69,8
2003.	802	19,6	1.038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1.125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6
2009.	667	10,7	796	53,7
2010.	430	6,7	750	54,5
2011.	343	5,5	808	55,1
2012.	313	4,9	807	53,9
2013.	270	4,3	855	55,4
2014.	205	3,3	841	55,5

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Neke značajke kretanja heroinske ovisnosti pokazuje i udio novih zahtjeva za tretmanom u posljednjih desetak godina. Dok je u 2000. godini od ukupno liječenih heroinskih

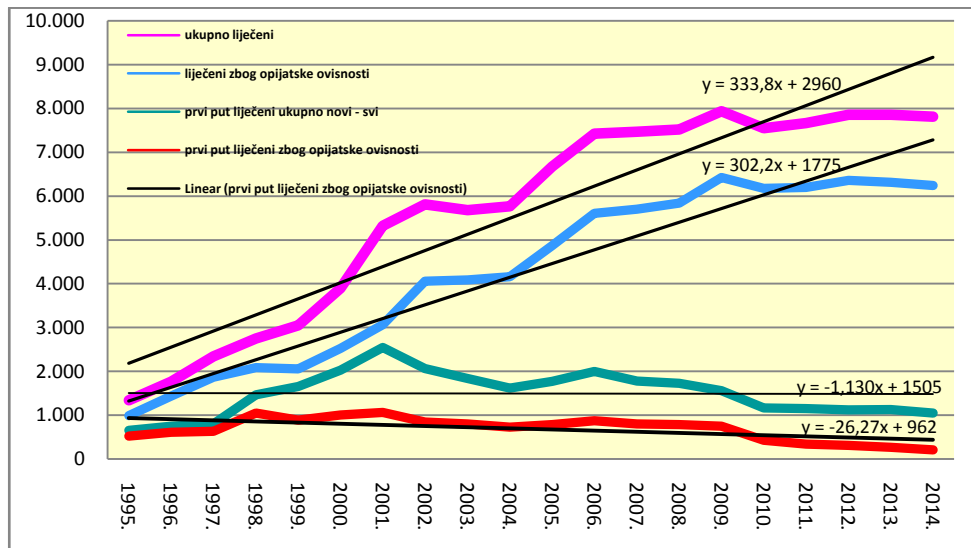
ovisnika njih 40% bilo prvi put na liječenju, u 2014. godini je **samo** 3,3% na liječenju prvi put, a svi ostali su u tretmanu jednu ili više godina.

Tablica 3. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2000. DO 2014. GODINE

Godina	Broj svih liječenih osoba	Broj svih liječenih osoba zbog opijata	Svi prvi put liječeni	Opijati prvi put liječeni
2000.	3.899	2.520	2.026	1.009
2001.	5.320	3.067	2.548	1.066
2002.	5.811	4.061	2.067	846
2003.	5.678	4.087	1.840	802
2004.	5.768	4.163	1.619	732
2005.	6.668	4.867	1.770	785
2006.	7.427	5.611	2.001	876
2007.	7.464	5.703	1.779	800
2008.	7.506	5.832	1.700	769
2009.	7.733	6.251	1.463	667
2010.	7.550	6.175	1.180	430
2011.	7.665	6.198	1.151	343
2012.	7.855	6.357	1.120	313
2013.	7.857	6.315	1.125	270
2014.	7.812	6.241	1.046	205

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1995. DO 2014. GODINE

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Tablica 4. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2013. I 2014. GODINI PREMA DOBI I SPOLU

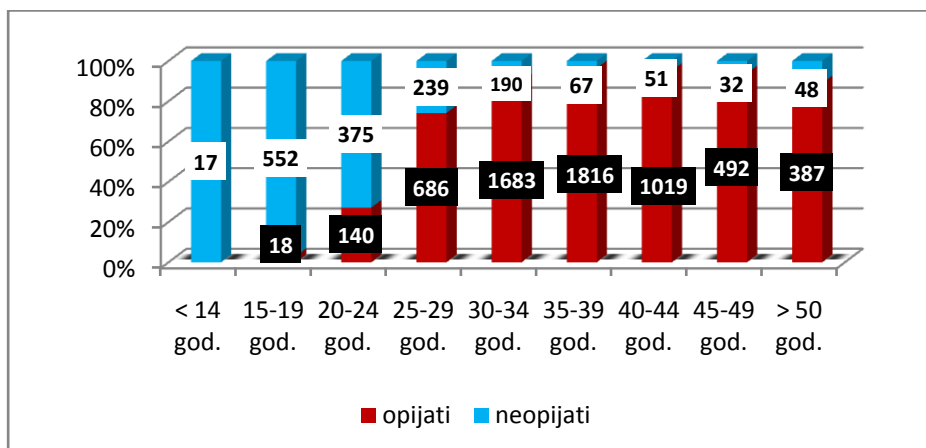
Dob	2013.						2014.					
	Muškarci		Žene		Ukupno		Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
≤14	12	0,2	5	0,4	17	0,2	9	0,1	8	0,6	17	0,2
15-19	467	7,2	127	9,1	594	7,6	444	6,9	126	9,2	570	7,3
20-24	411	6,4	113	8,1	524	6,7	403	6,3	112	8,2	515	6,6
25-29	881	13,6	264	19,0	1.145	14,6	724	11,2	201	14,7	925	11,8
30-34	1.637	25,3	358	25,7	1.995	25,4	1.520	23,6	353	25,7	1.873	24,0
35-39	1.545	23,9	231	16,6	1.776	22,6	1.618	25,1	265	19,3	1.883	24,1
40-44	792	12,2	124	8,9	916	11,7	927	14,4	143	10,4	1.070	13,7
45-49	421	6,5	82	5,9	503	6,4	436	6,8	88	6,4	524	6,7
≥50	300	4,6	87	6,3	387	4,9	360	5,6	75	5,5	435	5,6
Ukupno	6.466	100	1.391	100	7.857	100	6.441	100	1.371	100	7.812	100

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Prema podacima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosi 4,7:1,0. Od ukupno 7.812 liječenih osoba bilo je 6.441 muškaraca (82,4%), i 1.371 odnosno 17,6% žena. Sveukupno je u dobi do 19 godina bilo 567

osoba (7,3%). Prema dobnim skupinama postoji sve manja razlika između muškaraca i žena. Došlo je pomaka muškaraca u stariju dobnu skupinu i najviše ih je bilo u skupini 35 do 39 godina (25,1%) a žena je najviše bilo kao i prethodne godine u skupini od 30-34 godina starosti (25,7%).

Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2014. GODINI, PO DOBI

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Tablica 5. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2005.	28,4	28,1	28,3
2006.	29,0	28,7	28,9
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0
2009.	31,2	30,5	31,1
2010.	31,8	30,6	31,6
2011.	32,4	31,1	32,2
2012.	33,1	31,8	32,8
2013.	34,0	32,9	33,8
2014.	34,7	33,2	34,4

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Kao i u cijeloj Europi i u Republici Hrvatskoj ovisnička populacija u sve više stari, te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. Budući da bilježimo liječene osobe zbog zlouporabe i/ili ovisnosti o svim psihoaktivnim drogama, to je i raspon godina vrlo velik. Najmlađa zabilježena osoba je imala 13 a najstarija 75 godina. Osobe koje su uzimale opijate su bile u dobnoj skupini od 15 (najmlađa) do 70

godina (najstarija). Od 2008. godine nadalje bilježimo povećanje prosječne dobi i žena i muškaraca pa su tako i u 2014. godini većina liječenih u dobi od gotovo 35 godina. Žene su u prosjeku imale 33,2 godine, u posljednjih deset godina su starije za 5,1 godinu. Muškarci su prosječno stari 34,7 godine, a u posljednjih 10 godina prosječna starost liječenih muškaraca se povećala za 6,3 godine.

RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i raspodjelu ovisnika i konzumenta droga. Broj liječenih ovisnika u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika županije (100.000 stanovnika dobne skupine od 15 do 64 godine) prikazan je u Tablici 6.

Prikaz stopa liječenih ovisnika koji su ovisni o svim psihoaktivnim drogama pokazuje vrlo slične rezultate kao i prethodne godine.

Najvišu stopu imala je Istarska županija (528,1), zatim Zadarska (504,2), Grad Zagreb (439,1), Šibensko-kninska (432,6), Primorsko-goranska (338,1), Splitsko-dalmatinska (336,5) te Dubrovačko-neretvanska (311,9).

Za cijelu Hrvatsku stopa je iznosila **270,8** (u 2013. -272,3; 2012. godini 220,2; 2011. godini iznosila je 207,6). U odnosu na prošlu godinu (2013.) nije došlo do značajnije promjene u redosljedu županija.

U Istarskoj županiji je već niz godina vrlo dobro organiziran rad s ovisnicima o psihoaktivnim drogama koji je „prepoznat“ i od njihove županije te je to jedan od razloga zašto veliki broj osoba dolazi k njima na liječenje. Osim toga, oni dodatno financijski podupiru liječnike primarne zdravstvene zaštite koji se bave ovom teškom problematikom. I druge županije su krenule istim načinom rada.

Prikaz stope liječenih ovisnika koji su ovisni o opijatima pokazuje slijedeće rezultate. U sedam županija broj ovisnika o opijatima na 100.000 stanovnika je viši od prosjeka Hrvatske. Za čitavu Hrvatsku stopa je **216,1/100.000 stanovnika dobi od 15. do 64. godine**. Najvišu stopu imala je Zadarska županija (486,3), zatim Istarska (474,9), Šibensko-kninska (394,0), Primorsko-goranska (319,4), Grad Zagreb (309,6), Splitsko-dalmatinska (295,8), te Dubrovačko-neretvanska (264,8).

Izvjешće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Ostale županije su imale stope niže od hrvatskog prosjeka.

Kako su podatci dostupni samo iz zdravstvenog sektora, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. Osobe koje se nalaze u terapijskim zajednicama prema mjestu prebivališta također. Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se dobiti potpunija i

sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Kao i na općenitu pojavnost bolesti i poremećaja tako i na problematiku u vezi s ovisnostima mogu djelovati i populacijske, prostorne i ekonomske značajke županije. Ličko-senjska županija je na primjer županija s relativno starim stanovništvom i nepovoljnim socio-ekonomskim uvjetima. Iako se u priobalnom dijelu Hrvatske, osobito na otocima, ljeti ostvaruju mnoge prednosti turizma, zimski mjeseci u manjim sredinama nose prijetnju dosade i manjka interesa i aktivnosti.

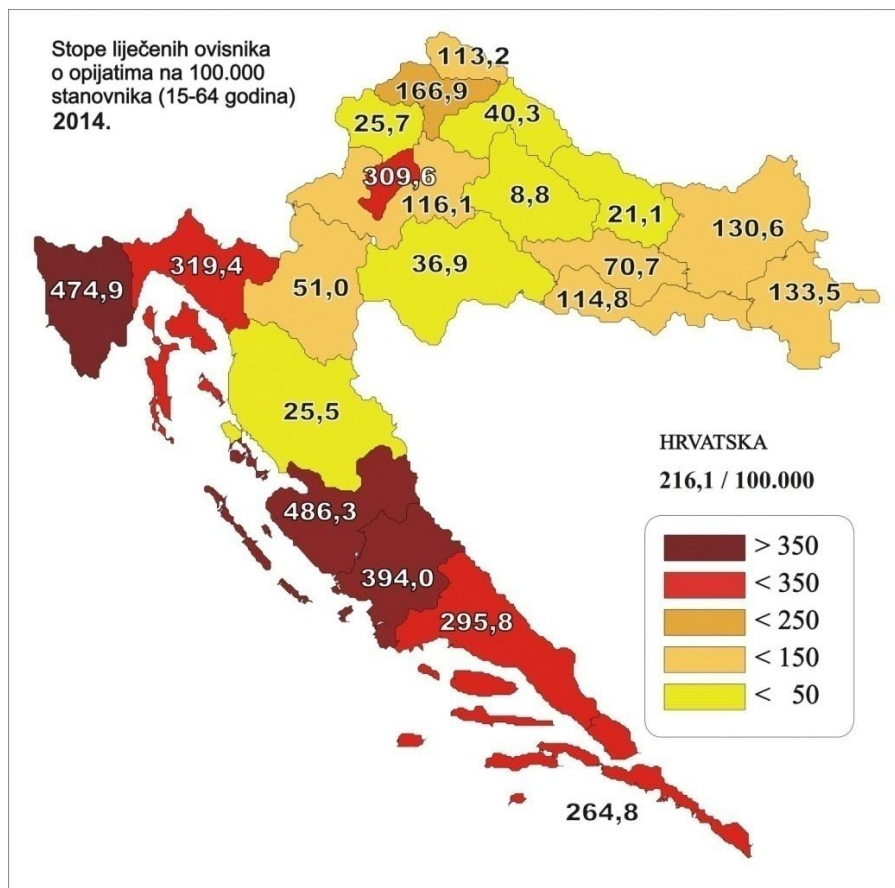
Tablica 6. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15. DO 64. GODINE, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U 2014. GODINI

Županija	Liječene osobe ukupno					Prvi put liječeni			
	broj	Broj stanovnika	Stopa na 100.000*	od toga opijati	stopa na 100.000*	svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	od toga opijati tip	Udio od prvi put liječenih (%)
Grad Zagreb	2.359	537.188	439,1	1.663	309,6	411	17,4	39	9,5
Zagrebačka	393	215.411	182,4	250	116,1	77	19,6	4	5,2
Krapinsko-zagorska	45	89.545	50,3	23	25,7	15	33,3	1	6,7
Sisačko-moslavačka	104	113.750	91,4	42	36,9	37	35,6	2	5,4
Karlovačka	81	84.359	96,0	43	51,0	26	32,1	4	15,4
Varaždinska	239	119.212	200,5	199	166,9	26	10,9	4	15,4
Koprivničko-križevačka	75	76.937	97,5	31	40,3	29	38,7	3	10,3
Bjelovarsko-bilogorska	29	79.310	36,6	7	8,8	18	62,1	1	5,6
Primorsko-goranska	687	203.224	338,1	649	319,4	31	4,5	17	54,8
Ličko-senjska	8	31.428	25,5	8	25,5	0	0,0	0	0,0
Virovitičko-podravska	30	56.797	52,8	12	21,1	17	56,7	2	11,8
Požeško-slavonska	51	50.892	100,2	36	70,7	11	21,6	0	0,0
Brodsko-posavska	142	103.668	137,0	119	114,8	12	8,5	5	41,7
Zadarska	563	111.652	504,2	543	486,3	23	4,1	14	60,9
Osječko-baranjska	353	206.692	170,8	270	130,6	84	23,8	22	26,2
Šibensko-kninska	303	70.048	432,6	276	394,0	20	6,6	11	55,0
Vukovarsko-srijemska	172	118.382	145,3	158	133,5	16	9,3	12	75,0
Splitsko-dalmatinska	1.026	304.915	336,5	902	295,8	93	9,1	35	37,6
Istarska	754	142.780	528,1	678	474,9	50	6,6	14	28,0
Dubrovačko-neretvanska	252	80.804	311,9	214	264,8	18	7,1	2	11,1
Međimurska	115	76.834	149,7	87	113,2	20	17,4	6	30,0
Ukupno Hrvatska	7.781	2.873.828	270,8	6.210	216,1	1.034	19,6	198	19,1
Druge države	31			31		12	38,7	12	100,0
UKUPNO	7.812			6.241		1.046	13,4	210	20,1

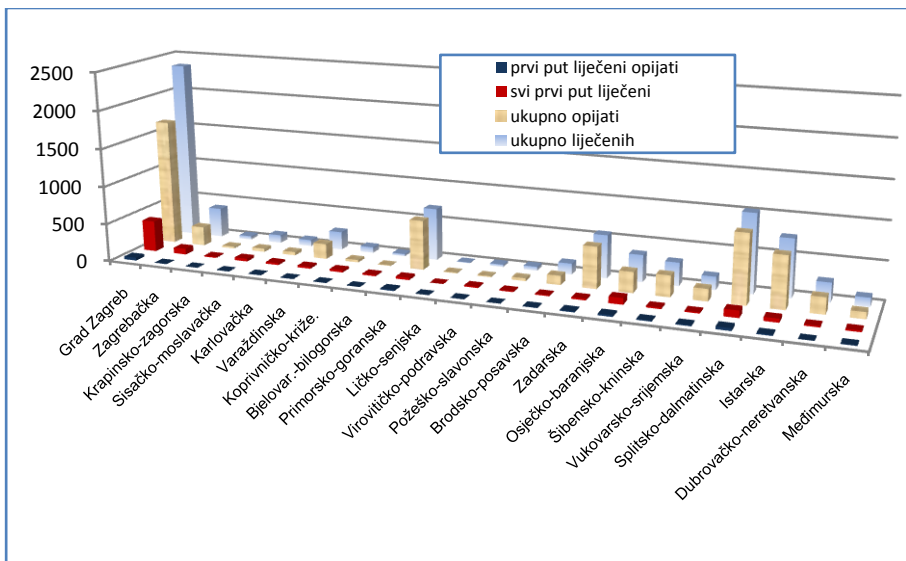
*Stopa na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina (Popis stanovništva 2011. DZS)

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Slika 3. LIJEČENI OVISNIKI O OPIJATIMA PO ŽUPANIJAMA SA STOPAMA NA 100.000 STANOVNIKA 2014. GODINE

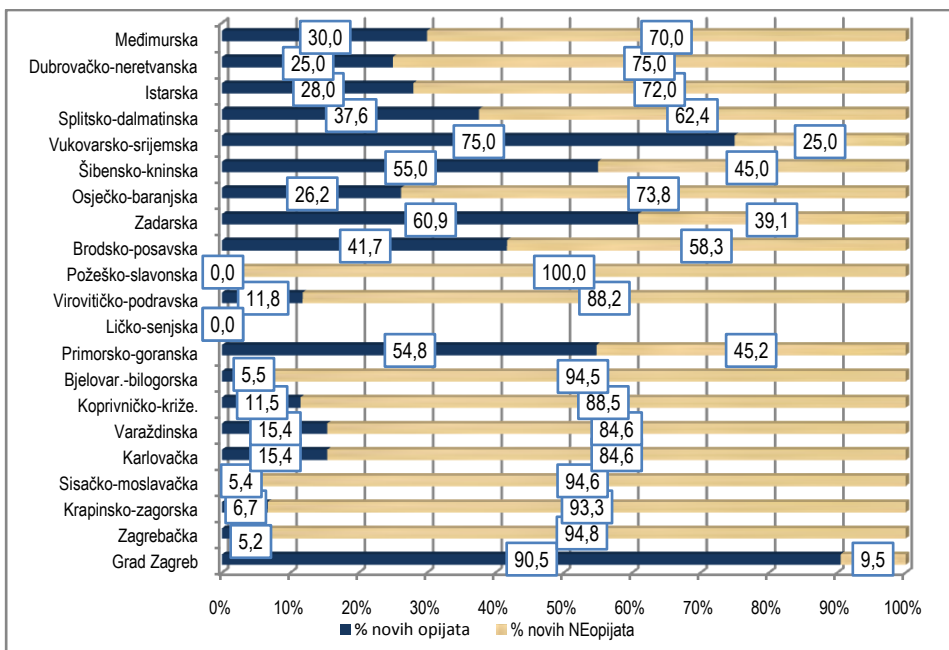

Slika 4. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2014. GODINI, PO ŽUPANIJAMA PREBIVALIŠTA

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Slika 5. OPIJATI I NEOPIJATI KOD PRVI PUT LIJEČENIH U 2014. GODINI, PO ŽUPANIJAMA PREBIVALIŠTA

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

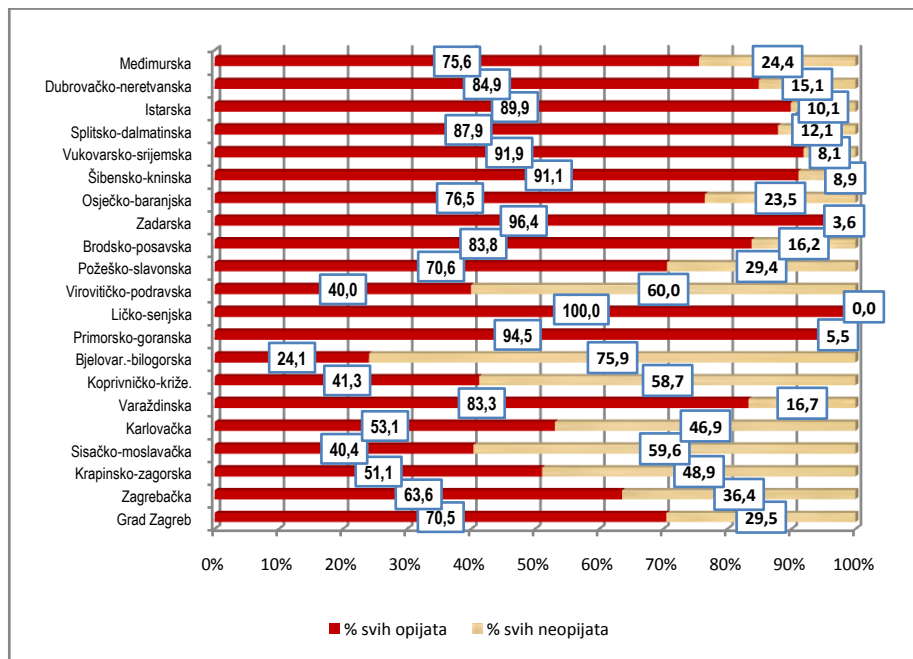
Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Udio zlouporabe opijata i neopijata kod novolijećenih i ukupno lijećenih prikazani su na slici 5. i 6.

Podatci se razlikuju prema županiji stanovanja. Već na prvi pogled vidimo da među novolijećenim osobama prevladavaju

osobe koje uzimaju neopijate. Ipak ponegdje je vrlo visok udio opijata. U Gradu Zagrebu je 90,5% novolijećenih uzimalo opijate. Tri četvrtine novolijećenih osoba u Vukovarsko-srijemskoj županiji je bilo na opijatima. U Zadarskoj županiji je taj udio iznosio 60,9%.

Slika 6. UDIO OPIJATA I NEOPIJATA KOD LIJEĆENIH U 2014. GODINI, PO ŽUPANIJAMA PREBIVALIŠTA

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEĆENIH ZBOG ZLUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Kao što i ostali podatci pokazuju, vidimo da naši klijenti nakon nekog vremena prelaze sa neopijata na opijate. Na slici 6. vidljiva je razlika prema prethodnoj slici. Ovdje prevladavaju opijati u gotovo svim županijama. U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji opijata je bilo 24,1% a u Virovitičko-podravskoj 40,0%. U Ličko-senjskoj županiji

na liječenju su bile samo osobe koje su zloupotrebljavale opijate. I u Zadarskoj županiji prevladavaju opijati. Udio neopijata je iznosio samo 3,6%. Slijedi Primorsko-goranska županija sa udjelom neopijata od 5,5%. U cijeloj zemlji 79,9% osoba su uzimale opijate a 20,1% neopijate.

Izveštje o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini
Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Tablica 7. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2014. GODINI, BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA, TE BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG OPIJATNE OVISNOSTI ZBRINUTIH NA ODRŽAVANJU FARMAKOTERAPIJOM

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opijata	%	Broj opijatnih ovisnika zbrinutih na održavanju	Udio održanih od liječenih zbog opijata (%)
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.152	15,1	539	8,9	420	9,8
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	215	2,8	99	1,6	47	1,1
Krapinsko-zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	15	0,2	1	0,0	1	0,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	69	0,9	22	0,4	17	0,4
Karlovačka županija – ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	56	0,7	17	0,3	10	0,2
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	258	3,4	205	3,4	183	4,3
Koprivničko-krizevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	55	0,7	19	0,3	15	0,3
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	12	0,2	0	0,0	0	0
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	645	8,5	610	10,1	364	8,5
Ličko-senjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	0	0,0	0	0,0	0	0
Virovitičko-podavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	25	0,3	8	0,1	4	0,1
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	44	0,6	31	0,5	21	0,5
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	133	1,7	108	1,8	68	1,6
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	557	7,3	527	8,7	457	10,7
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	300	3,9	197	3,3	144	3,4
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	292	3,8	258	4,3	201	4,7
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	170	2,2	162	2,7	115	2,7
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.088	14,3	908	15,1	718	16,7
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	657	8,6	536	8,9	382	8,9
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	109	1,4	99	1,6	93	2,2
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	240	3,2	203	3,4	161	3,8
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	92	1,2	65	1,1	39	0,9
KB „Sestre milosrdnice” – poliklinika	1.420	18,7	1409	23,4	828	19,3
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	7.604	100,0	6.023	100,0	4.288	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Od osoba koje su liječene izvanbolnički (poliklinika), najviše ih je bilo u poliklinici Kliničkog bolničkog centra „Sestre milosrdnice” i to 1.420 osoba (18,7%) koja je prva i započela liječiti ovisnike o psihoaktivnim drogama. Na drugom mjestu je Odsjek za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje Zavoda za javno zdravstvo „Dr.

Andrija Štampar” (Grada Zagreba) 1.152 – 15,1%. Kao i godinu ranije slijedi Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Splitsko-dalmatinske županije s 1.088 osoba – 14,3%. Zbog zemljopisne razvedenosti ove županije bilo je potrebno formirati više jedinica za liječenje, pa tako jedinice djeluju osim u

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Splitu još i u Omišu, Hvaru, Makarskoj, Sinju, otoku Braču, Visu i Vrgorcu. U Istarskoj županiji osim središnje Službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Ako zbrojimo udio ove dvije lokacije njihov udio iznosi 10,0% (766 osoba). U Primorsko-goranskoj županiji na liječenju je bilo 645 osoba (8,5%). U Zadarskoj Službi je bilo na liječenju 557 osoba (7,3%). U pojedine županijske Službe na liječenje dolazi vrlo mali broj ovisnika o psihoaktivnim drogama pa njihovi djelatnici više vremena posvećuju preventivnom radu npr. Bjelovarsko-bilogorska (12 osoba),

Krapinsko-zagorskoj (15 osoba) te Virovitičko-podravskoj (25 osoba). U Ličko-senjskoj županiji niti ove godine nije bila niti jedna osoba na liječenju, budući da se ovisnici iz te županije liječe u različitim drugim ustanovama.

Po Službama možemo unutar ukupnog broja svih liječenih u 2014. godini pratiti i broj liječenih zbog ovisnosti o opijatima. Od ukupno 7.604 osoba liječenih u Službama, 6.023 je došlo zbog ovisnosti o opijatima (79,2%). U Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču i dalje dolaze uglavnom samo ovisnici o opijatima.

Tablica 8. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2014. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		Dnevna bolnica
		Broj	%	Broj
Psihijatrijska bolnica Vrapče	432	516	36,3	7
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	218	247	17,4	29
Psihijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	99	140	9,8	2
KBC Zagreb (Rebro)	14	16	1,1	-
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež Kukuljevićeva, Zagreb	1	1	0,1	-
NPS bolnica "Dr I. Barbot" Popovača	32	33	2,3	-
Opća bolnica Karlovac	3	3	0,2	-
Opća bolnica Varaždin	12	16	1,1	-
Opća bolnica Koprivnica	6	7	0,5	-
Opća bolnica Bjelovar	2	2	1,1	-
Klinička bolnički centar Rijeka	56	72	5,1	-
Psihijatrijska bolnica Rab	142	171	12,0	-
Opća bolnica Virovitica	6	9	0,6	-
županijska bolnica Požega	3	3	0,2	-
Opća bolnica "Dr.J.Benčević", Slavonski Brod	13	14	1,0	-
Opća bolnica Zadar	24	25	1,7	4
Psihijatrijska bolnica Ugljan	9	12	0,8	-
Županijska bolnica Našice	1	1	0,1	-
Klinička bolnica Osijek	1	1	0,1	-
Opća bolnica Šibenik	10	12	0,8	-
Opća bolnica Vukovar	6	7	0,5	-
Opća bolnica Vinkovci	14	16	1,1	-
Klinička bolnica Split	24	30	2,1	-
Opća bolnica Pula	40	43	3,0	1
Opća bolnica Dubrovnik	15	18	1,3	-
Županijska bolnica Čakovec	6	7	0,5	-
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.189	1.422	100,0	43

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2014. godine liječeno je 1.189 osoba. Sveukupno su bile na liječenju 1.422 puta što prosječno iznosi 1,2 boravka po osobi.

Najviše hospitaliziranih je bilo u Klinici za psihijatriju Vrapče, gdje je liječeno 432 osobe u 516 boravaka (1,2 boravka po osobi). U Kliničkom bolničkom centru „Sestre

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

milosrdnice" stacionarno je liječeno 218 osoba u 247 boravaka. U Psihijatrijskoj bolnici „Sveti Ivan“ (Jankomir) liječeno je 99 osoba u 140 boravka (1,4 boravaka po osobi). U Psihijatrijskoj bolnici Rab na liječenju je bilo 142 osobe u 171 boravaka.

Podatke o liječenju u dnevnim bolnicama imamo za KBC „Sestre milosrdnice“ (29), PB Vrapče (7), OB Zadar (4), PB „Sveti Ivan“ (Jankomir) (2) te jedna osoba u OB Pula.

Tablica 9. BROJ ADOLESCENATA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2014. GODINI

Ustanova	Heroin	Ostali opijati	Buprenorfin	Kokain	Amfetamin	Ecstasy	Metafetamin	BDP	Ostali sedativi	LSD	Drugi halucinogeni	Kanabinoidi	Sintetski kanabinoidi	Više i ostalo	UKUPNO	%
	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.	<20 g.		
OB Zadar												1		1	2	0,3
ŽB Požega												1			1	0,2
PB Rab												2			2	0,3
KBC Rijeka	1		1									2			4	0,7
PB Kukuljevićeve														1	1	0,2
KBC Sest.Milosrdnice	1			1	1				1			6			10	1,7
PB Vrapče		1				1		1			1	6		3	13	2,2
PB Sv. Ivan												3			3	0,5
NPS dr. Barbot												3			3	0,5
ŽB Čakovec												1			1	0,2
OB Pula														1	1	0,2
ŽS Pula	1			1	10							30			42	7,2
ŽS Rijeka			1									2			3	0,5
ŽS Čakovec												10			10	1,7
ŽS Split	4			1	3					1		52			61	10,0
ŽS Dubrovnik					2							10			12	2,0
ŽS Šibenik	1					1						5			7	1,2
ŽS Varaždin			1							1		24			26	4,4
ŽS Osijek	1		2					1				49	1		54	9,2
ŽS Grad Zagreb	2		1	6	1	2	1					174	2		189	32,0
ŽS Virovitica				1								6		2	9	1,5
ŽS Vinkovci												1			1	0,2
ŽS Karlovac					1							9			10	1,7
ŽS Koprivnica												16			16	2,7
ŽS Krapina					1							7			8	1,4
ŽS Požega												6			6	1,0
ŽS Slav. Brod								1				3			4	0,7
ŽS Bjelovar												3			3	0,5
ŽS Sisak					1							39			40	6,8
ŽS Zagrebačka	1											43		1	45	7,7
UKUPNO	12	1	6	10	20	4	1	3	1	2	1	514	3	9	587	100,0
%	2,0	0,2	1,0	1,7	3,4	0,7	0,2	0,5	0,2	0,3	0,2	87,6	0,5	1,5	100,0	

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Mladi, kao dio populacije, su vrlo specifični i prepuni znatiželje i želje da što prije iskušaju sve što život pruža. U ovom razdoblju adolescencije oni traže svoj identitet i žele izmaknuti kontroli starijih i na neki način pokazati svoju osobnost i posebnost. Prkose autoritetima, a jedan od načina kako to rade je i uzimanje zabranjenih sredstava. Pušenje, alkohol i droge su način da kažu roditeljima, nastavnicima i svim odraslima da su i oni ušli u svijet odraslih. Istodobno, nisu svjesni mogućih posljedica takvog ponašanja. Iskušavaju do kuda mogu doći, dokle sežu granice.... Budući da vide da odrasli piju alkohol i puše, to i oni kreću sa time. Žele

pripadati grupama za koje smatraju da su odrasli a to podrazumijeva i uzimanje svih ovih psihoaktivnih tvari. Istraživanja pokazuju da mladi već sa oko 16 godina počinju sa uzimanjem droga. Među njihovim odgovorima zbog čega su počeli uzimati droge su i utjecaj vršnjaka, znatiželja, zabava, dosada, želja za samopotvrđivanjem, neznanje o štetnim posljedicama itd.

Podatci govore da od ukupnog broja liječenih u 2014. godini 587 (7,5%) su u adolescentnoj dobnoj skupini. Najviše ih je na liječenju bilo zbog uzimanja kanabinoida (514 – 87,6%). Slijede oni koji uzimaju

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

amfetamine (20- 3,4%) te 12 mladih koji su došli na liječenje zbog uzimanja heroina (2,0%).

Analiza podataka o liječenim adolescentima pokazuje da je gotovo svaki treći adolescent bio na liječenju u Službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravlje „dr. Andrija Štampar“ u Zagrebu.

Svaki peti je bio na odjelu za mentalno zdravlje u sastavu Službe za promicanje zdravlja Zavoda za javno zdravlje Dubrovačko-neretvanske županije. Gledajući one koji su liječeni stacionarno, najviše ih je bilo u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče (13 osoba -2,2%).

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2014. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 god.)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
≤ 14	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
15-19	0	4	9	3	1	0	0	0	0	17
20-24	5	29	24	69	7	2	0	1	3	140
25-29	16	95	81	445	10	12	12	6	9	686
30-34	31	172	129	1.203	25	47	61	6	9	1.683
35-39	24	211	166	1.265	26	45	64	3	12	1.816
40-44	4	126	92	704	14	28	39	4	8	1.019
45-49	2	60	35	344	5	18	23	2	3	492
≥50	1	45	25	268	3	18	19	3	5	387
Ukupno	83	743	561	4.301	91	170	218	25	49	6.241
%	1,3	11,9	9,0	68,9	1,5	2,7	3,5	0,4	0,8	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Među liječenima zbog ovisnosti o opijatima, kao i prethodnih godina, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (4.301 osoba, odnosno 68,9%), a nezavršenu srednju školu 561 osoba (9,0%). Samo osnovnu školu završilo je 743 osobe (11,9%).

Niti najosnovnije školovanje nemaju 83 osobe i sve su starije od 19 godina, te vjerojatno niti neće nikada završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 388 osoba (6,2%).

**Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2014. GODINI
 PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI**

Dobne skupine (5 god.)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
≤14	10	4	3	0	0	0	0	0	0	17
15-19	15	132	311	67	13	0	0	4	10	552
20-24	1	27	41	231	59	2	2	0	12	375
25-29	2	15	16	168	13	4	9	0	12	239
30-34	1	10	8	136	9	7	12	0	7	190
35-39	0	9	3	37	4	0	7	0	7	67
40-44	1	3	4	36	0	1	5	0	1	51
45-49	1	4	1	18	0	1	6	0	1	32
≥50	2	6	4	21	0	5	5	0	5	48
Ukupno	33	210	391	714	98	20	46	4	55	1.571
%	2,1	13,4	24,9	45,4	6,2	1,3	2,9	0,3	3,5	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

I među osobama koje su liječene zbog zlouporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među ovisnicima o opijatima – 714 (45,4%). Od 391 osobe koje imaju nezavršenu srednju školu njih 314 je mlađe od 19 godina, te bi ipak možda imali šanse dovršiti barem srednjoškolsko obrazovanje. Završenu osnovnu školu ima 210 osoba što čini 13,4%, a među njima je najviše dobne skupine od 15 do 19 godina, što znači da nisu nastavili ili su napustili srednjoškolsko obrazovanje. Osnovnu školu nisu završile 33 osobe (2,1%). Bez obzira što je to relativno malen

udio, njih 8 je starije od 19 godina pa je to najvjerojatnije i kraj njihovog obrazovanja. Završenu višu školu ili fakultet ima 66 osoba (4,2%) svih liječenih zbog zlouporabe neopijata.

U cjelokupnom liječenju osoba s problemima u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno uključivanje u društvo kao aktivnih članova. Stoga je važno da im se omogući doškoloavanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih vještina i znanja koje bi im olakšale zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2014. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 god.)	Radni status								Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovljenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
≤14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15-19	0	0	10	8	0	0	0	0	18
20-24	15	14	101	1	7	1	1	0	140
25-29	139	97	422	0	12	3	5	7	686
30-34	416	275	945	1	7	14	17	8	1.683
35-39	436	231	1.006	0	6	82	37	17	1.816
40-44	195	116	518	1	2	155	25	7	1.019
45-49	67	44	260	1	0	105	11	4	492
≥50	38	29	217	1	0	97	4	1	387
Ukupno	1.306	807	3.479	13	34	457	100	44	6.241
%	20,9	12,9	55,7	0,2	0,5	7,3	1,6	0,7	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga.

U 2014. godini je 1.306 osoba imalo stalni radni odnos (20,9%) dok je još 807 (12,9%) imalo povremeno zaposlenje. Nekom samostalnom djelatnosti, prema njihovom navodu, bavilo se 100 osoba (1,6%). Nezaposlenima su se izjasnile 3.479 osoba koje su liječene zbog ovisnosti o opijatima (55,7%).

Među osobe koje imaju kakav-takav prihod svaki mjesec ubrajamo redovito zaposlene, povremeno zaposlene, umirovljenike i samostalnu djelatnost. Njihov udio se smanjuje iz godine u godinu. Bilo ih je svega 42,7% isto kao i prethodne godine (u 2012. ih je bilo 52,4%, u 2011. godini 51,9% a u 2010. godini 58,8%).

Na školovanju se nalazi 47 ovisnika o opijatima (0,7%) i to 13 su učenici a 34 studenti.

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2014. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status								Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovljenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
≤14	0	0	0	17	0	0	0	0	17
15-19	8	6	81	430	17	0	0	10	552
20-24	49	39	154	20	97	0	3	13	375
25-29	53	35	127	2	8	0	4	10	239
30-34	66	24	82	0	4	1	3	10	190
35-39	21	7	31	0	1	0	0	7	67
40-44	17	5	15	0	0	10	1	3	51
45-49	8	1	18	0	0	3	2	0	32
≥50	16	1	11	0	0	14	0	6	48
Ukupno	238	118	519	469	127	28	13	59	1.571
%	15,1	7,5	33,0	29,9	8,1	1,8	0,8	3,8	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Među osobama liječenim zbog uzimanja neopijata bilo je 596 (38,0%) osoba koje se još školuju (učenici -29,9% i studenti -8,1%), što je nešto malo više nego godinu ranije. Isto tako, gotovo svaka treća osoba je bila nezaposlena (519 - 33,0%). Redoviti ili povremeni posao je imalo 22,6% osoba (356). Samostalnom djelatnosti bavilo se još 13 osoba (0,8%).

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2014. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 god.)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15-19	1	10	0	1	0	0	6	0	18
20-24	10	71	1	18	13	4	22	1	140
25-29	81	327	8	89	97	4	75	5	686
30-34	229	785	23	209	279	15	131	12	1.683
35-39	301	758	29	215	360	19	129	5	1.816
40-44	215	375	30	109	223	7	55	5	1.019
45-49	133	149	20	55	96	3	33	3	492
≥50	123	99	15	58	72	2	17	1	387
Ukupno	1.093	2.574	126	754	1.140	54	468	32	6.241
%	17,5	41,2	2,0	12,1	18,3	0,9	7,5	0,5	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Najviše osoba liječenih zbog uzimanja opijata, kao i ranijih godina je živjelo s primarnom obitelji (2.574 - 41,2%). S partnerom i djetetom živjelo je 1.140 osoba (18,3%). S partnerom ih je živjelo 754 (12,1%), a sami s djetetom njih 126 (2,0%).

Sam/a je bilo 1.093 (17,5%) liječenih osoba, što je nešto malo više nego prethodne godine (17,1%). Iz ovih podataka vidimo da je kod nas obitelj još uvijek uključena u proces liječenja svojih članova koji su postali ovisnici o drogama.

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2014. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14	0	12	0	0	0	0	5	0	17
15-19	6	450	0	4	1	2	77	12	552
20-24	23	288	0	13	4	6	22	19	375
25-29	16	150	1	15	15	3	23	16	239
30-34	20	100	2	13	25	3	18	9	190
35-39	7	20	1	8	13	0	9	9	67
40-44	12	11	1	5	10	0	2	10	51
45-49	2	6	0	4	10	0	3	7	32
≥50	8	1	3	5	16	0	2	13	48
Ukupno	94	1.038	8	67	94	14	161	95	1.571
%	6,0	66,1	0,5	4,3	6,0	0,9	10,2	6,0	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Kao i kod osoba liječenih zbog opijata i kod osoba koje su liječene zbog drugih psihoaktivnih droga najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji odnosno s roditeljima 1.038 osoba (66,1%), što je više

nego prethodne godine (924 -60,0%). Samo s partnerom živi 4,3% osoba a s partnerom i djetetom živi njih 6,0%. Da žive sami izjavilo je 94 osobe tj. 6,0%.

Tablica 16. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2014. GODINI PREMA RODITELJSKOM STATUSU

Ima li djece	Spol				Ukupno	
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Da	2.005	31,1	626	45,8	2.631	33,7
Da, oduzeta roditeljska prava	23	0,4	19	1,4	42	0,5
Nadzor nad roditeljskim pravom	6	0,1	7	0,5	13	0,2
Ne	4.276	66,3	675	49,4	4.951	63,4
Nepoznato	135	2,1	40	2,9	175	2,2
Ukupno	6.445	100,0	1.367	100,0	7.812	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Od svih osoba lijećenih u 2014. godini iz podataka o roditeljskom statusu vidljivo je da ih 2.631 (33,7%) ima djecu. Prema roditeljskom statusu žene koje su majke su zastupljenije (45,8%) od muškaraca očeva (31,1%). Ipak su 42 osobe izjavile da su im oduzeta roditeljska prava ili se nad

roditeljskim pravima provodi nadzor. Sama činjenica da su roditelji ili jedan roditelj ovisnici ne uvjetuje ograničavanje roditeljskih prava, ali zahtijeva učinkovit nadzor sustava socijalne skrbi kako ne bi došlo do zanemarivanja ili zlostavljanja djece.

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2014. GODINI KOJE IMAJU DJECU PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVAOCEM PSIHOAKTIVNIH DROGA

Bračni status ovisnika	Živi s drugim uživaocima						Ukupno	
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%		
U braku	193	47,2	917	41,8	10	37,0	1.120	42,6
Izvanbračna zajednica	133	32,5	294	13,4	5	18,5	432	16,4
Rastavljen/a	43	10,5	559	25,5	5	18,5	607	23,1
Udovac - Udovica	6	1,5	53	2,4	1	3,7	60	2,3
Neudana - Neoženjen	34	8,3	367	16,7	3	11,1	404	15,4
Nepoznato	0	0,0	5	0,2	3	11,1	8	0,3
Ukupno	409	100,0	2.195	100,0	27	100,0	2.631	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Analizom podataka liječenih osoba koje su izjavile da djeca žive s njima vidljivo je da 2.195 osobe bez obzira na bračni status ne žive s drugim uživaocima, dok je 409 (15,5%) osoba koje žive s djecom izjavilo da žive s drugim uživaocima.

Od 2.631 osobe koje imaju djecu, njih 193 je u braku, a 133 u izvanbračnoj zajednici s drugim ovisnikom (ovisnicom), što čini 79,7%. Dakle, gotovo 80% djece je u bračno i/ili izvanbračnoj zajednici. Od osoba koje su

u braku (1.120) njih 193 je u braku s drugim ovisnikom/ovisnicom (17,2%). Još je „teža“ situacija kod izvanbračnih zajednica. Od 432 osobe koje imaju djecu a žive u izvanbračnoj zajednici, njih 133 (30,8%) za partnera/icu ima ovisnika o drogama. Sociološki to ukazuje na relativnu zatvorenost i međuovisnost ovisničke populacije, pri čemu su najviše ugrožena djeca u takvim obiteljima.

Tablica 18. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2010.-2014. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	6.175	81,8	6.198	80,9	6.357	80,9	6.315	80,4	6.241	79,9
Kokain	124	1,6	126	1,6	147	1,9	119	1,5	132	1,7
Stimulativna sredstva	142	1,9	128	1,6	130	1,7	106	1,3	132	1,7
Sedativi	136	1,8	145	1,9	141	1,8	157	2	157	2,0
Halucinogeni	3	0,0	10	0,2	4	0,1	4	0,1	4	0,1
Hlajpljiva otapala	7	0,1	7	0,1	6	0,1	4	0,1	2	0,0
Kanabinoidi	858	11,4	957	12,5	1.001	12,7	1.047	13,3	1.103	14,1
Više i ostalo	105	1,4	94	1,2	69	0,9	105	1,3	105	1,3
Ukupno	7.550	100,0	7.665	100,0	7.855	100,0	7.857	100,0	7.812	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Bez obzira što gotovo svi ovisnici o psihoaktivnim drogama uzimaju više sredstava istovremeno, kao sredstvo ovisnosti se bilježi ono koje je najjače djelovalo i zbog kojeg je ta osoba došla na liječenje. Tijekom razgovora s terapeutom, dođe se do tog glavnog sredstva te se upiše u Pomicidou obrazac.

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti, vidljiv je najveći udio osoba koje na liječenje dolaze zbog opijata. Ovisnici o opijatima imaju najveću potrebu za liječenjem i to je još jedan od razloga zbog čega oni prevladavaju. Uzimanje heroina, uglavnom intravenozno, povezano je s ozbiljnim društvenim i javnozdravstvenim problemima. Zlouporaba heroina praćena je brzim razvojem tolerancije i ovisnosti. Više od 90% osoba, ako sredstvo uzimaju svakodnevno tijekom mjesec dana ili kraće, postat će psihički i fizički ovisno. Neki od ovisnika kako bi postigli stanje da koriste manje opijata dolaze na supstitucijsku terapiju gdje dio heroina bude zamijenjen metadonom.

Još uvijek se sustav za liječenje problema sa psihoaktivnim drogama bavi „starim“

heroinskim ovisnicima i nešto manje ostalim vrstama droga.

Iako ga često nazivaju „laka droga“, kanabis uopće to nije. Kao i kod nas, tako i u drugim dijelovima Europe zabilježeni su akutni hitni slučajevi bolničkog liječenja zbog konzumacije kanabisa. Najčešće ga uzimaju zajedno sa alkoholom, benzodiazepinima te različitim stimulansima.

Trend smanjenja udjela osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida se nakratko zaustavio u 2009. godini (10,3%) da bi iza toga došlo opet počeo kontinuirani ali stalni porast (2010. - 11,4%; 2011. - 12,5%, 2012. - 12,7%; 2013.-13,3%). U 2014. godini udio liječenih zbog zlouporabe kanabinoida je bio 14,1%.

Udio osoba liječenih zbog ovisnosti o ostalim sredstvima je u kontinuiranom padu. Liječenje zbog ovisnosti o sedativima i više-manje slično. U odnosu na godinu ranije, došlo je do porasta od svega 0,2% te je iznosio 2,0%. Udio kokaina je u odnosu na godinu ranije porastao za 0,2% i iznosio je 1,7% (2013.-1,5%). Udio stimulativnih sredstava se vratio na 1,7% koliko je bio 2012. godine, a samo prethodne godine je iznosio 1,3%.

Tablica 19. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Dobne skupine									Ukupno	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin	0	12	115	616	1.606	1.767	978	470	369	5.933	75,9
Heptanon	0	0	6	24	31	27	24	14	11	137	1,8
Ostali opijati	0	1	1	1	3	2	2	1	3	14	0,2
Buprenorfin	0	5	17	39	37	16	10	6	2	132	1,7
Tramadol	0	0	1	6	6	4	5	1	2	25	0,3
Kokain	0	11	27	33	38	9	5	7	2	132	1,7
Amfetamini	2	18	24	28	11	2	1	0	0	86	1,1
Metamfetamini	0	1	2	4	2	1	0	0	0	10	0,1
Ecstasy	0	4	5	10	9	3	1	0	0	32	0,4
Drugi psihostimulansi	0	0	1	0	1	2	0	0	0	4	0,1
Barbiturati	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,0
Benzodiazepini	0	3	3	3	23	9	13	8	30	92	1,2
Drugi hipnotici i sedativi	0	1	6	2	5	1	2	2	4	23	0,3
LSD	0	2	1	0	0	0	0	0	0	3	0,0
Drugi halucinogeni	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Lako hlapljiva otopala	0	0	1	0	0	0	1	0	0	2	0,0
Kanabinoidi	14	500	293	139	88	27	24	10	4	1.099	14,1
Sintetski kanabinoidi	1	2	1	0	0	0	0	0	0	4	0,1
Više i ostalo	0	9	11	20	13	12	4	5	8	82	1,0
Ukupno	17	570	515	925	1.873	1.883	1.070	524	435	7.812	100,0
%	0,2	7,3	6,6	11,8	24,0	24,1	13,7	6,7	5,6	100,0	

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Moramo napomenuti da kanabis u današnje vrijeme nije onaj kanabis iz ranijeg doba. Sadašnje uzgojene vrste sadrže i nekoliko puta veći udio aktivne tvari.

U cijeloj Europi, pa tako i u našoj zemlji, kanabis je glavna i najzastupljenija ilegalna droga. Na drugom mjestu, odmah iza kanabisa su amfetamini. No u sustavu liječenja još uvijek su više zastupljeni heroinski ovisnici.

U našoj zemlji, kao i u Europi, najčešće uzimani opijati je heroin. Oni uglavnom uzimaju više sredstava u isto vrijeme, ali razlog dolaska na liječenje su pretežno problemi vezani uz heroin.

Kao i u cijeloj Europi, i kod nas se nastavlja trend smanjenja broja osoba koje uzimaju heroin. Nakon što je više desetaka godina bio glavno sredstvo, njegova uloga postaje sve manja. Kao na klackalici, istovremeno dolazi do povećanja uzimanja te time i udjela ostalih psihoaktivnih sredstava.

Najviše osoba je uzimalo heroin (5.933 – 75,9%). Kad heroinu pribrojimo i ostala sredstva iz skupine opijata (metadon, ostali opijati, buprenorfin i tramadol) to iznosi 79,9%. Kanabinoidi kao glavno sredstvo su bili u udjelu od 14,1%.

Benzodiazepini, barbiturati i ostali hipnotici i sedativi sudjelovali su udjelom od 1,5%, kao glavno sredstvo zbog kojeg su osobe došle na liječenje. Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je i dalje najviše liječenih osoba bilo u dobnom rasponu od 30-39 godine (48,1%; 2013.- 48,0%). No usporedbom podataka s podatcima o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2014. godini opažaju se promjene u udjelima liječenih osoba. I dalje dolazi do daljnjeg pomaka u starije dobne skupine. Nastavlja se trend porasta **udjela starijih od 34 godine.**

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Tablica 20. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA GLAVNOM I SPOREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporedno sredstvo ovisnosti	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opijati	%	neopijati	%		
Opijati	1.089	25,2	136	23,6	1.225	25,0
Kokain	984	22,8	82	14,2	1.066	21,8
Stimulativna sredstva	652	15,1	138	24,0	790	16,1
Sedativi	101	2,3	32	5,6	133	2,7
Halucinogena sredstva	14	0,3	12	2,1	26	0,5
Hlapijiva otapala	16	0,4	2	0,3	18	0,4
Kanabinoidi	1.426	33,0	158	27,4	1.584	32,4
Više i ostalo	35	0,8	16	2,8	51	1,0
Ukupno	4.317	100,0	576	100,0	4.893	100,0
Bez drugog sredstva	1.924	30,8%	995	63,3%	2.919	37,4%

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Osobe koje su uzimale opijate nisu u 30,8% slučajeva uzimale neko drugo sredstvo. Uzimatelji neopijata su u 63,3% slučajeva uzimali samo neopijate. Od sveukupnog broja liječenih osoba samo jedno sredstvo je uzimalo 37,4% osoba.

Tablica 21. BROJ OSOBA LIJEČENIH U 2014. GODINI PREMA NAČINU UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno
	i.v. injekcijom	Puši	Jede / pije	Snifa	Ušmrkava	Nepoznato	
Heroin	4.495	224	0	0	1.151	63	5.933
%	75,8	3,8	0,0	0,0	19,4	1,1	100,0
Heptanon	16	0	121	0	0	0	137
%	11,7	0,0	88,3	0,0	0,0	0,0	100,0
Ostali opijati	2	1	10	0	0	1	14
%	14,3	7,1	71,4	0,0	0,0	7,1	100,0
Buprenorfin	16	1	94	1	18	2	132
%	12,1	0,8	71,2	0,8	13,6	1,5	100,0
Tramadol	0	0	25	0	0	0	25
Kokain	4	0	0	0	124	4	132
%	3,0	0,0	0,0	0,0	93,9	3,0	100,0
Amfetamini	0	0	16	0	69	1	86
%	0,0	0,0	18,6	0,0	80,2	1,2	100,0
Metamfetamini	0	0	3	0	6	1	10
Ecstasy	0	0	32	0	0	0	32
Drugi psihostimulansi	0	0	2	0	0	2	4
Barbiturati	0	0	1	0	0	0	1
Benzodiazepini	0	0	87	0	0	5	92
Drugi hipnotici i sedativi	0	0	16	0	0	7	23
LSD i drugi halucinogeni	0	0	2	0	0	2	4
Lako hlapijiva otapala	0	0	0	2	0	0	2
Kanabinoidi	0	1.088	0	0	0	15	1.103
%	0,0	98,6	0,0	0,0	0,0	1,4	100,0
Više i ostalo	0	7	13	0	3	59	82
%	0,0	8,5	15,9	0,0	3,7	72,0	100,0
Ukupno	4.533	1.321	422	3	1.371	162	7.812
%	58,0	16,9	3,4	0,0	17,5	2,1	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Prema podacima o glavnom sredstvu da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih ovisnosti te načinu uzimanja istog razvidno je promjena. Mada se nastavlja trend pada

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

broja intravenoznog uzimanja droga, to je ipak i dalje dominantan način uzimanja droga (58,0%). Slijedi pušenje (17,5%), ušmrkavanje (16,9%) te oralno uzimanje (3,4%).

Heroin se obično injektira intravenozno, ali neki ljudi ga ubrizgavaju potkožno, puše ili ušmrkavaju. Analiza kod nas liječenih osoba pokazuje da se heroin najčešće uzima intravenozno (75,8%), slijedi ušmrkavanje (19,4%) te pušenje (3,8%). U odnosu na prethodne godine udio i.v. heroinskih ovisnika nije se znatnije mijenjao (68,9% u 2009. g., 73,1% u 2010.g., 75,0% u 2011., 76,3% u 2012. g.; 75,5% u 2013.g.), isto kao i udio onih koji ga uzimaju ušmrkavanjem (2009. – 20,5%, u 2010. godini - 19,4%, u 2011. godini 18,9%, u 2012. godini – 18,6%; u 2013.g. 19,0%). I taj podatak posredno može ukazivati da je populacija heroinskih ovisnika sve starija te

da usprkos namjeri „skidanja“, ušmrkavanje postupno zamjenjuju intravenoznim uzimanjem.

Kokain je vrlo opasna droga, ali se kod nas ne koristi toliko često kao glavno sredstvo, vjerojatno zbog visoke cijene. Većina ih je istovremeno uzimala i opijate.

Najviše liječenih zbog zlouporabe kokaina je isti ušmrkavalo (93,9%). Dominantni način uzimanja amfetamina je kao i ranijih godina ušmrkavanje. Sve osobe koje su liječene zbog zlouporabe kanabinoida su sredstvo uzimale pušenjem.

Brzina kojom se droga apsorbira i metabolizira ovisi o načinu uzimanja. Pušenje i intravenozno uzimanje će najbrže izazvati apsorpciju što dovodi do ulaska veće količine droge u mozak i bržeg djelovanja. Intranazalno uzeta droga također će brzo ući u krv i dovesti do željenog djelovanja.

Tablica 22. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U 2014. GODINI

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva								Ukupno
	Uzima/la u životu, ali zadnji mjesec nije	1-3 puta mjesečno	Jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	Svakodnevno	Uzima neredovito	Nepoznato		
Heroin	5.081	150	32	73	166	176	255	5.933	
Metadon	50	2	1	3	62	0	19	137	
Ostali opijati	10	0	1	1	2	0	0	14	
Buprenorfin	32	2	1	4	80	3	10	132	
Tramadol	7	1	1	1	10	1	4	25	
OPIJATI - UKUPNO	5.180	155	36	82	320	180	288	6.241	
Opijati %	83,0	2,5	0,6	1,3	5,1	2,9	4,6	100,0	
Kokain	92	8	0	8	2	12	10	132	
%	69,7	6,1	0,0	6,1	1,5	9,1	7,6	100,0	
Amfetamini	60	10	3	2	1	7	3	86	
%	69,8	11,6	3,5	2,3	1,2	8,1	3,5	100,0	
Metamfetamini	6	3	0	0	0	0	1	10	
%	60,0	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	100,0	
Ecstasy	23	1	1	2	0	3	2	32	
%	71,9	3,1	3,1	6,3	0,0	9,4	6,3	100,0	
Drugi psihostimulansi	2	0	0	0	0	1	1	4	
Barbiturati	0	0	0	0	0	0	1	1	
Benzodiazepini	10	0	1	3	45	6	27	92	
%	10,9	0,0	1,1	3,3	48,9	6,5	29,3	100,0	
Drugi hipnotici i sedativi	6	2	0	2	2	4	7	23	
LSD	2	0	0	0	0	0	2	4	
Lako hlapljiva otapala	1	0	0	0	0	0	1	2	
Kanabinoidi	409	202	103	137	98	90	64	1.103	
%	37,1	18,3	9,3	12,4	8,9	8,3	5,8	100,0	
Više i ostalo	2	1	1	2	9	2	65	82	
%	2,4	1,2	1,2	2,4	11,0	2,4	79,3	100,0	
Ukupno	5.793	382	145	238	477	305	472	7.812	
%	74,2	4,9	1,9	3,0	6,1	3,9	6,0	100,0	

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Prema podacima o učestalosti uzimanja glavnog sredstva, najveći broj liječenih osoba psihoaktivna sredstva nije uzimao u zadnjem mjesecu prije dolaska na liječenje. Opijate nisu uzimali u 83,0% slučajeva (5.180 osoba). Za 288 osoba uzimatelja opijata (4,6%) nemamo podatak o učestalosti uzimanja sredstva.

Od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima (6.241), za 5.953 osoba (95,4%) postoje podatci o učestalosti uzimanja droga.

Iz podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva razvidno je i da je 5.793 osoba ili 74,2% apstiniralo od glavnog sredstva

ovisnosti u prethodnom mjesecu. U 2013. godini taj je udio iznosio 73,1%.

Liječeni zbog zlouporabe ostalih psihoaktivnih droga su se često izjašnjavali kako u prethodnom mjesecu nisu uzimali glavnu drogu. Tako od onih koji su bili na kokainu, prošli mjesec ih nije uzimalo 69,7%, amfetamine 69,8%, ecstasy 71,9%, a kanabinoide 37,1% prije aktualnog javljanja liječniku.

Broj redovitih konzumenata marihuane se malo smanjio. Od onih kojima je marihuana glavno sredstvo zlouporabe, više od dva puta tjedno ili svakodnevno u 2014. godini uzimalo je 21,3%, a u 2013. godini 17,9% konzumenata.

Tablica 23. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH U 2014. GODINI ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek									Ukupno
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	klonidin	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	
Kratkotrajno održavanje	28	33	0	0	0	1	0	0	0	62
Održavanje	1.754	1.862	5	0	0	3	48	4	3	3.679
Spora detoksikacija	202	324	1	0	0	2	1	6	0	536
Brza detoksikacija	11	12	0	0	0	0	2	0	0	25
Bez medikacije	3	1	0	0	0	2	23	280	36	345
Farmakoterapija - druga	1	7	0	6	0	8	129	3	15	169
Nepoznato	0	5	0	0	0	0	0	2	357	364
Ukupno	1.999	2.244	6	6	0	16	203	295	411	5.180
%	38,6	43,3	0,1	0,1	0,0	0,3	3,9	5,7	7,9	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Tablica 23. prikazuje osobe liječene zbog ovisnosti o opijatima koji su izjavile da nisu uzimale opijate u mjesecu koji je prethodio dolasku na njihovo liječenje.

Većina od njih je bila na nekom obliku nadomjesne terapije, 5.180 osoba ili 83,0%.

Najviše ih je bilo na održavanju ili sporoj detoksikaciji buprenorfinom (43,3%), a slijedi održavanje na metadonu (38,6%). Njih 295 (5,7%) izjavilo je da pored toga što nisu uzimali opijate, nisu koristili nikakve druge, niti nadomjesne niti ostale medikamente.

Tablica 24. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2014. GODINI (UKUPNO)

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek									
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	klonidin	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	Ukupno
Kratkotrajno održavanje	47	48	0	0	0	1	0	0	0	96
Održavanje	2.114	2.120	6	1	0	4	59	4	4	4.312
Spora detoksikacija	271	398	1	0	0	2	3	7	1	683
Brza detoksikacija	20	20	0	0	0	0	2	0	0	42
Bez medikacije	3	2	0	0	0	2	28	312	42	389
Farmakoterapija - druga	2	11	0	6	0	9	151	6	25	210
Nepoznato	4	7	0	0	0	0	0	7	491	509
Ukupno	2.461	2.606	7	7	0	18	243	336	563	6.241
%	39,4	41,8	0,1	0,1	0,0	0,3	3,9	5,4	9,0	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

U Tablici 24. prikazan je način liječenja svih opijatskih ovisnika ukupno, bez obzira na uzimanje prošli mjesec. Metadon je primjenjivan bilo kao brza ili spora detoksikacija ili održavanje u 39,4% liječenih, a buprenorfin u 41,8%. Ostale medikamente koristilo je 3,9%, a bez ikakve

farmakoterapije bilo ih je 5,4%. U cijeloj Hrvatskoj je nadomjesnom terapijom bilo obuhvaćeno 85,6% ovisnika o opijatima.

Kao i ranijih godina, korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute, a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenata.

Tablica 25. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA PREMA PROSJEČENOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Heroinski ovisnici	Godina							
	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	15,9	15,9	16,0	16,1	16,0	16,0	16,1	16,1
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	20	20,1	20,3	20,3	20,1	20,1	20,2	20
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	20,8	20,9	21,2	21,7	21,2	21,2	21,3	21,1
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	25,7	26,0	26,2	26,4	26,2	26,3	26,4	34,0
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	9,8	10,1	10,2	10,3	10,2	10,3	10,3	17,1

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Izješće o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Podatci o prosječnoj dobi pokazuju tijekom razvoja ovisnosti, te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od oko 16 godina i to dugi niz godina. Prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge sadašnjih heroinskih ovisnika bila je 16,1 godina. Prvo uzimanje heroina prosječno je u dobi od 20 godina a prvo intravenozno malo više od godinu dana kasnije. Kroz niz godina se može pratiti sve veće razdoblje između prvog uzimanja

heroina i prvog intravenoznog uzimanja, što znači da se heroin uzima ušmrkavanjem ili pušenjem dulje vrijeme. U 2014. godini smo primijetili da je po prvi put na liječenje došao znatan broj osoba nešto starije dobi te se tako i povećala prosječna dob osoba koje su po prvi put došle na liječenje i iznosi čak 34 godine. Uočava se odlaganje intravenskog uzimanja heroina, sukladno podacima o alternativnim načinima uzimanja kao i sličnom trendu u drugim europskim zemljama.

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Konzumenti kanabinoida	Godina							
	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,6	16,2	16,4	16,3	16,3	16,3	16,3	16,7
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,6	16,3	16,4	16,4	16,3	16,4	16,5	16,2
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	20,5	21,0	21,4	21,5	20,7	22,1	22,0	21,4
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	3,9	4,7	5,0	5,2	4,4	5,8	5,7	4,7

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Prosječne dobi osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida pokazuju stabilizaciju. Prosječna dob prvog konzumiranja bilo koje droge je 16,7 godina što je nešto kasnije od onih osoba koje

postaju heroinski ovisnici. Na liječenje su, u prosjeku, došli u dobi od 21,4 godina. Od prvog uzimanja do dolaska na liječenje prošlo je gotovo 5 godina.

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2014. GODINI PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.800	28,8	459	29,2	2.259	28,9
Znatiželja	1.257	20,1	339	21,6	1.596	20,4
Psihološki problemi	810	13,0	205	13,0	1.015	13,0
Zabava	643	10,3	211	13,4	854	10,9
Dosada	477	7,6	108	6,9	585	7,5
Problemi u obitelji	666	10,7	82	5,2	748	9,6
Želja za samopotvrđivanjem	441	7,1	130	8,3	571	7,3
Neznanje o štetnim posljedicama	121	1,9	22	1,4	143	1,8
Problemi u školi	26	0,4	15	1,0	41	0,5
Ukupno	6.241	100,0	1.571	100,0	7.812	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Kao glavni povod početka uzimanja neopijatnih psihoaktivnih sredstva, prema njihovim izjavama, liječene osobe najčešće navode utjecaj vršnjaka ili partnera (29,2%), zatim znatiželju (21,6%), zabavu (13,4%), psihološke probleme (13,0%), želju za samopotvrđivanjem (8,3%), dosadu (6,9%), te probleme u obitelji (5,2%).

Gotovo svaki treći liječeni zbog uzimanja opijata je izjavio da je povod uzimanja opijata bio utjecaj vršnjaka ili partnera (28,8%). Ostali povodi su bili znatiželja (20,1%), psihološki problemi (13,0%),

problemi u obitelji (10,7%), zabava (10,3%), dosada (7,6%), želja za samopotvrđivanjem (7,1%) i tako dalje.

Dok se u uzimanje neopijata kreće iz konteksta prosječne adolescentne populacije te su razlozi slični kao i za bilo koje drugo rizično ponašanje, uzimanje opijata zbiva se nakon nekog vremena, kada je već i okruženje tako profilirano da potiče zlouporabu. Stoga je upravo utjecaj tako odabranog i specifičnog okruženja najčešći motiv za „uključivanje“ u grupu.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2014. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	679	10,9	520	33,1	1.199	15,3
Član obitelji	3.362	53,9	634	40,4	3.996	51,2
Zdravstveni djelatnik	306	4,9	65	4,1	371	4,7
Netko od osoblja škole	27	0,4	27	1,7	54	0,7
Netko na radnome mjestu	29	0,5	3	0,2	32	0,4
Prijatelj, poznanik	1.020	16,3	89	5,7	1.109	14,2
Ostalo	613	9,8	84	5,3	697	8,9
Nepoznato	205	3,3	149	9,5	354	4,5
Ukupno	6.241	100,0	1.571	100,0	7.812	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podatci o otkrivanju problema ovisnosti se razlikuju prema glavnom sredstvu ovisnosti. Ovisnost o opijatima najčešće je otkrio neki od članova obitelji (53,5%), slijede prijatelji ili poznanici (16,7%) te policija (10,9%).

Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih ovisnika najčešće otkriva obitelj

(40,4 %), a slijedi policija (33,1%), dok su ostale osobe i institucije zastupljene s manjim udjelom. Dolazak na liječenje neopijatnih ovisnika je posljedica toga što radije odlaze na liječenje nego da protiv njih bude pokrenut kazneni postupak prema Načelu oportuniteta iz čl. 64 Zakona o sudovima za mladež.

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2014. GODINI PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNAJZA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Roditelji saznali za prvo uzimanje							Ukupno
	Unutar prve godine	Nakon 1. godine	Nakon 2-3 godine	Nakon 4 i više godina	Roditelji za to ne znaju	Drugo	Nepoznato	
Heroin	872	851	1.873	1.545	417	156	219	5.933
%	14,7	14,3	31,6	26,0	7,0	2,6	3,7	100,0
Metadon	21	10	18	34	34	8	12	137
Ostali opijati	2	2	2	3	4	0	1	14
Buprenorfin	35	17	24	14	28	3	11	132
Tramadol	5	3	4	4	4	2	3	25
Kokain	29	23	42	20	9	2	7	132
%	22,0	17,4	31,8	15,2	6,8	1,5	5,3	100,0
Amfetamini	25	20	20	7	13	0	1	86
Ecstasy	9	7	5	7	1	0	3	32
Metamfetamin	1	0	4	2	1	1	1	10
Drugi psihostimulansi	0	0	2	1	0	0	1	4
Barbiturati	0	0	1	0	0	0	0	1
Benzodiazepini	21	13	12	7	8	7	24	92
Drugi hipnotici i sedativi	5	5	3	3	1	0	6	23
LSD	0	1	0	1	0	0	1	3
Drugi halucinogeni	0	0	0	0	0	0	1	1
Lako hlapljiva otapala	1	1	0	0	0	0	0	2
Kanabinoidi	452	210	183	90	77	14	73	1.099
%	41,1	19,1	16,7	8,2	7,0	1,3	6,6	100,0
Sintetski kanabinoidi	2	0	2	0	0	0	0	4
Više i ostalo	16	4	8	0	1	6	47	82
Ukupno	1.496	1.167	2.201	1.738	598	201	411	7.812
%	19,2	14,9	28,2	22,2	7,7	2,6	5,3	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Prema izjavama liječenih osoba većina roditelja je za problem ovisnosti saznala tek nakon nekoliko godina.

Roditelji ovisnika o heroinu za problem ovisnosti su najčešće saznali nakon dvije do tri godine ovisničkog ponašanja (31,6%), više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 26,0% roditelja, dok 7,0% njih za problem nije ni saznao. Ipak, gotovo svaki treći roditelj

(29,0%) za ovisnost je saznao u prve dvije godine ovisničkog ponašanja svog djeteta.

Roditelji liječenih zbog zlouporabe neopijata su za problem ovisnosti saznali ranije. Za razliku od zlouporabe opijata u prve dvije godine zlouporabu kanabinoida je otkrilo svaki drugi roditelj (60,2%), nakon dvije do tri godine 16,7% roditelja, a za 8,2% roditelja je bilo potrebno više od četiri godine. Isto kao i kod heroina za probleme s kanabinoidima ne zna 7,0% roditelja.

Izvrješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

Kokain kao glavno sredstvo koristilo je 132 osobe. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema unutar prve godine je bilo 22,0% a kasnije se taj udio povećava. Nakon prve godine saznalo je 17,4% roditelja, a nakon 2-

3 godine još 31,8%. Ukupno 71,2% roditelja je uočio problem s uzimanjem kokaina unutar prve tri godine, a godinu ranije (2013. godine) njih 75,6%.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	3.482	55,8	164	10,4	3.646	46,7
Obitelji	189	3,0	204	13,0	393	5,0
Prijatelja	118	1,9	11	0,7	129	1,7
Drugog centra za liječenje ovisnosti	41	0,7	1	0,1	42	0,5
Doktora primarne zaštite	1.062	17,0	50	3,2	1.112	14,2
Bolnice - druge medicinske ustanove	57	0,9	21	1,3	78	1,0
Centar za socijalnu skrb	36	0,6	232	14,8	268	3,4
Suda - ODO - Policije	245	3,9	503	32,0	748	9,6
Drugo	101	1,6	139	8,8	240	3,1
Nepoznato	910	14,6	246	15,7	1156	14,8
Ukupno	6.241	100,0	1.571	100,0	7.812	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Opijatski ovisnici na liječenje najčešće dolaze osobnom odlukom (55,8%), slijedi upućivanje liječnika primarne zdravstvene zaštite (17,0%). Poticaj liječnika na tretman je rezultat dugogodišnje suradnje primarne zdravstvene zaštite i sustava za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti kao i provođenja Nacionalne strategije koje uključuje aktivno svakodnevno susretanje liječnika s ovisnicima i nadzor nad provođenjem farmakoterapije i drugih oblika terapije ovisnosti.

Na liječenje zbog zlouporabe neopijata najviše osoba je upućeno po odluci suda,

općinskog državnog odvjetništva ili policije (32,0%). Centar za socijalnu skrb je uputio 14,8% osoba zbog uzimanja neopijata. Roditelji su uputili 13,0% osoba a osobno ih je došlo 10,4%. Maloljetnici se i nadalje upućuju zbog posjedovanja ili drugih djela povezanih s uporabom droge na obvezno liječenje te je to jedan od glavnih načina dospijevanja u sustav. Obitelji su u toj dobi i za uporabu droga koje nisu opijati premalo senzibilizirane i rijetko odlučne u tome da mlade treba uključiti u tretman.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Život na margini društva i rizična ponašanja ovisnika uključuju sva ona ponašanja vezana uz osnovnu bolest kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. To je poglavito zajednička uporaba igala, šprica i ostalog pribora te rizično (promiskuitetno,

odnosno bez korištenja zaštite) seksualno ponašanje. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za prenošenje navedenim putovima te zbog toga populacija ovisnika ima veći rizik obolijevanja od opće populacije. Stoga je

Izješće o osobama lijećenim zbog zloporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini

Report on persons treated for drug abuse in Croatia in 2014

osobito važno ustrajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti sigurnih spolnih odnosa. Uporaba kondoma i čistog pribora u interesu je ne samo pojedinog ovisnika, već je važna i za smanjenje mogućnosti zaraze ne-ovisničke populacije. Posljedice dugotrajne upotrebe heroina se odnose na samu drogu i način na koji se koristi (t. j. ubrizgavanjem ili pušenjem). Opasnost od zloporabe heroina je i u tome što se vrlo rijetko na ulici može kupiti čisti heroin. Uglavnom je pomiješan s različitim primjesama (šećer, kakao, brašno, mlijeko u prahu, vapno i td.) kako bi preprodavači što više zaradili. Upravo to dovodi do različitih zdravstvenih komplikacija i problema.

Podatci prikupljeni na standardnim izvještajnim obrascima omogućavaju uvid, kako u način uzimanja droga općenito, tako i u učestalost korištenja zajedničkog pribora. Ovakav način prikupljanja podataka omogućuje nam praćenje promjena u ponašanjima i obilježjima ovisničke populacije. Ukupna kvaliteta i redovitost prikupljanja podataka kroz standardni obrazac izvještavanja sve je bolja. Prema međunarodnim podatcima i u zemljama Europske unije, stope prijavljenih novodijagnosticiranih slučajeva zaraze HIV-om u intravenoznih korisnika droga uglavnom su stabilne i niske razine, ili u padu. Međutim, u mnogim bivšim sovjetskim republikama, stope su povećane.

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2014. GODINI PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zloporaba opijata	Intraveniski ikada	i.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec od onih koji su ikada uzimali i.v.
6.241	5.101	435
	79,4	8,5

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Podatci o intravenoznom uzimanju opijata bilježe se za mjesec koji je prethodio posljednjem pregledu te se promatraju u odnosu na podatke o intravenoznom uzimanju opijata ikada u životu. U 2013. godini, od ukupnog broja opijatnih ovisnika

liječenih u tekućoj godini, njih 5.101 (79,4%) je izjavilo da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenozno, dok je 435 (8,5%) intravenozno uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio posljednjem dolasku na liječenje.

Tablica 32. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2007.-2014. GODINA PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkih igala i šprica u životu								
Da	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
	70,2	68,0	68,1	61,3	61,0	59,7	56,1	57,9
Korištenje zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana								
Da	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
	19,9	17,8	20,7	10,5	3,6	2,7	2,2	1,8

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Intraveniski korisnici ubrajaju se među one kojima prijeti najveći rizik od zdravstvenih problema zbog uporabe droga, kao što su infekcije koje se prenose krvlju ili predoziranje. Ubrizgavanje se obično povezuje s uporabom opioida iako je u

nekoliko zemalja glavni problem ubrizgavanje amfetamina.

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju od 2007. do 2014.

godine. Situacija se u odnosu na prethodnu godinu nije značajnije promijenila osim daljnjeg pada učestalosti korištenja zajedničkog pribora u mjesec dana prije posljednjeg pregleda koji sada iznosi samo 1,8%. Bar jednom u životu je s nekim dijelilo isti pribor 57,9% intravenoznih ovisnika.

Postojanje i rad centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je u posljednjim godinama kontinuirano djelovalo na postupnu promjenu tog rizičnog ponašanja ovisnika o heroinu.

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA

Opijatni ovisnici su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženiji riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju.

Intravenozno uzimanje droga predstavlja najveći rizik pojave značajnih zdravstvenih bolesti koje se prenose krvlju, kao što su to

HIV/AIDS, hepatitis B i C. I smrtonosno predoziranje je često povezano i uzrokovano uzimanjem psihoaktivnih droga. Uporaba droga može biti i rizični čimbenik za pojavu drugih zaraznih bolesti kao što su to spolno prenosive bolesti, tuberkuloza i druge bolesti.

Tablica 33. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om (2008. – 2014. GODINA)

Ovisnici o opijatima	2008. %	2009. %	2010. %	2011. %	2012. %	2013. %	2014. %
HIV pozitivni	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,3	0,2
Hepatitis B pozitivni	13,2	10,5	10,4	7,3	6,5	4,6	6,3
Hepatitis C pozitivni	44,6	42,3	46,0	40,5	39,2	31,8	25,1

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DRUGA

Europske države se dosta uspješno bore protiv HIV infekcija među intravenoznim uzimateljima droga. Nažalost, još uvijek u nekim zemljama kao što je to Grčka i Rumunjska, dolazi do izbijanja HIV infekcija među ovisnicima o drogama.

Smrtnost povezana s HIV-om najbolje je dokumentirani neizravni uzrok smrti među korisnicima droga. Najnovija procjena pokazuje da je otprilike 1 700 osoba umrlo od HIV-a/AIDS-a, što se može pripisati intravenosnoj uporabi droga u Europi u 2010., Podatci o rezultatima testiranja na hepatitis C pokazuju da se isto tako nastavlja trend laganog pada udjela pozitivnih osoba ali je njegov udio i nadalje visok, višestruko veći no što se procjenjuje za opću populaciju. U odnosu na 2013. godinu kad je bio 31,8% udio se smanjio i iznosi 25,1%.

uz zabilježen silazni trend. Bolesti jetre također su mogući uzrok znatnog i rastućeg broja smrtnih slučajeva među intravenskim korisnicima, uglavnom zbog infekcije HCV-om, što često pogoršava i pretjerana uporaba alkohola.

U promatranom razdoblju od 2008. do 2014. godine broj hepatitis B pozitivnih opijatnih ovisnika pokazuje silazan trend (2008.- 13,2%; 2009.- 10,5%; 2010.- 10,4%; 2011.- 7,3%; 2012.- 6,5%; 2013.- 4,6%; 2014.- 6,3%).

Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda i iznosi 0,2%. U 2013. godini je bio 0,3%. Ovo možemo zahvaliti i trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

Tablica 34. OSOBE LIJEČENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2014. GODINI PREMA ZABILJEŽENIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA

Dijagnoze prema MKB-10		Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata	
		Broj	%	Broj	%
F60-F69	Poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih	83	19,4	7	9,5
F30-F39	Afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja)	90	21,1	4	5,4
F40-F48	Neurotski, vezani uz stres i somatoformni poremećaji	49	11,5	5	6,8
F10	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola	102	23,9	29	39,2
F20-F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji	77	18,0	24	32,4
F90-F98	Poremećaji u ponašanju i osjećajima koji se pojavljuju u djetinjstvu i adolescenciji	3	0,7	0	0,0
F00-F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji	23	100,0	5	6,8
Broj dijagnoza		427	100,0	74	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti i poremećajima ponašanja, afektivnim i neurotskim poremećajima, duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja uzrokovanim alkoholom te drugim kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja. Droge uzrokuju i nastanak anksioznosti, depresije ili nekih drugih emocija.

Podatci iz 2014. govore da je od 7.812 liječenih osoba njih 6,4% imalo barem jednu popratnu dijagnozu. Popratne dijagnoze u većoj su mjeri zabilježene kod opijatnih (6,8%) nego kod neopijatnih ovisnika (4,7%). Kod ovisnika o opijatima su najčešći poremećaji povezani s pijenjem alkohola

(23,9%) a na drugom mjestu afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja - 21,1%). Slijede poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih (19,4%) te shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji (18,0%).

U neopijatnih ovisnika su najzastupljeniji čak i više nego prethodne godine poremećaji povezani s prekomjernim pijenjem (39,2%). Na drugom mjestu su shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji (32,4%). Slijede poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih (9,5%), neurotski, vezani uz stres i somatoformni poremećaji te organski i simptomatski duševni poremećaji sa po 6,8%. Afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja) su bili u udjelu od 5,4%.

OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM

I dok je u tijeku istražni postupak ili su u zatvoru zbog toga što su došli u sukob sa zakonom, ovisnici o drogama nužno moraju nastaviti tretman. Samo detoksikacija u zatvoru ili boravak u zatvoru nije dovoljan tretman.

Tretman koji počinje u zatvoru potrebno je nastaviti i nakon puštanja na slobodu budući

je liječenje i oporavak težak proces koji se mora nastaviti i tijekom daljnjeg života korisnika. Bez pravog liječenja, većina ovisnika o drogama će ih ponovno koristiti nakon što se vrate u svoje životno okruženje, iako znaju da ih to može vratiti u zatvor, ili ih čak ubiti.

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2014. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

	Sadašnji sudski problemi					
	Zlouporaba opijata	%	Zlouporaba neopijata	%	Ukupno	%
Nema	4.926	78,9	560	35,6	5.486	70,2
Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	721	11,6	731	46,5	1.451	18,6
Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	387	6,2	107	6,8	494	6,3
Nepoznato	207	3,3	173	11,0	381	4,9
Ukupno	6.241	100,0	1.571	100,0	7.812	100,0
Za one koji imaju sudske probleme – tip sudskih problema						
Započeta istraga	66	6,0	52	6,2	118	6,1
Sudski proces u tijeku	330	29,8	138	16,5	468	24,0
Očekuje izvršenje kazne	141	12,7	32	3,8	173	8,9
Pod uvjetnom je kaznom	416	37,5	282	33,7	698	35,9
Nalazi se u pritvoru	15	1,4	0	0,0	15	0,8
Nalazi se u zatvoru	59	5,3	28	3,3	87	4,5
Nepoznato	81	7,3	306	36,5	387	19,9
Ukupno	1.108	100,0	838	100,0	1.946	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Analizom onih ovisnika koji imaju sudske probleme razvidno je da je najviše opijatnih ovisnika pod uvjetnom kaznom (37,5%). Sudski proces je u tijeku kod 29,8% ovisnika o opijatima. Izvršenje kazne očekuje 12,7% osoba. U zatvoru se nalazi 5,3% liječenih zbog opijata a još 1,4% u pritvoru. Kod neopijatnih ovisnika nažalost za gotovo polovicu nemamo podatak o tipu sudskog problema (47,2%). Od ostalih vidimo da je pod uvjetnom kaznom je bilo 27,2% liječenih

osoba a slijede oni kod kojih je sudski proces u tijeku (14,9%).

U vrijeme liječenja, 78,9% ovisnika o opijatima te 35,6% ovisnika o neopijatima izjavljuje da nema sudskih problema. Sveukupno promatrano, probleme sa zakonom u tekućoj godini nema 70,2% svih liječenih, a 24,9%, odnosno gotovo svaki treći liječeni ovisnik, je na neki način prekršio zakon.

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2014. GODINI PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nije ih imao	1.720	27,6	834	53,1	2.559	32,7
Imao ih je	4.427	70,9	584	37,2	5.011	64,1
Nepoznato	94	1,5	153	9,7	247	3,2
Ukupno	6.241	100,0	1.571	100,0	7.812	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme-tip sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	689	15,6	245	33,2	934	18,6
Kažnjavan uvjetnom kaznom	1.243	28,1	115	15,6	1.358	27,1
Kažnjavan zatvorskom kaznom	1.438	32,5	80	10,9	1.518	30,3
Bio u zatvoru više puta	654	14,8	14	1,9	668	13,3
Bio u pritvoru	293	6,6	55	7,5	348	6,9
Nepoznato	110	2,5	75	30,9	185	3,7
Ukupno	4.427	100,0	584	100,0	5.011	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Podatci o ranijim sudskim problemima kod opijatnih ovisnika pokazuju da ih je 70,9% imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti.

Uzimatelji opijata su najčešće bili kažnjavani zatvorskom kaznom (32,5%), zatim uvjetnom kaznom (28,1% te prekršajno (15,6%). U zatvoru ih je bilo 654 (14,8%) te još 293 (6,6%) u pritvoru.

Podatci o ranijim sudskim problemima kod neopijatnih ovisnika pokazuju da ih je 64,1% imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti.

Među osobama koje su koristile neopijate, različite sudske probleme ranije je u životu imalo njih 37,2%. Podatci o tipu sudskih problema pokazuju da su najviše kažnjavani prekršajno (33,2%), uvjetnom kaznom (15,6%) i zatvorskom kaznom (10,9%). Nažalost, i dalje je velik broj nepoznatih osoba nemamo podatak jer je neispunjenih. Takvih je bilo 30,9% među liječenima zbog uzimanja neopijata.

Tablica 37. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2014. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Sadašnji sudski problemi				Ukupno
	Nema	Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	Nepoznato	
Nije ih imao	1.998	297	206	53	2.554
Imao/la u vezi sa sredstvima ovisnosti	2.624	394	166	130	3.314
Imao/la nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	808	655	106	128	1.697
Nepoznato	56	106	16	69	247
Ukupno	5.486	1.452	494	380	7.812

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Kombiniranjem podataka o ranijim i sadašnjim sudskim problemima razvidno je da problem s kršenjem zakona nikada nije imalo 1.998 osoba od ukupno 7.812 osoba liječenih zbog zlouporabe droga tijekom

2014. godine, što iznosi 25,6%. Iz toga proizlazi da je 74,4% svih liječenih ovisnika barem jednom u životu iskusilo neku vrstu sudskih problema (2013.-74,8%).

SMRTNOST MEĐU OVISNICIMA O DROGAMA

Uporaba droga jedan je od glavnih uzroka smrtnosti među mladima u Europi, kako izravno predoziranje (smrtni slučajevi prouzročeni drogom) tako i neizravno bolestima povezanim s drogom te nesrećama, nasiljem i samoubojstvom. Većina studija o skupinama problematičnih korisnika droga pokazuje stopu smrtnosti u rasponu od 1 – 2% godišnje, a procjenjuje se da u Europi svake godine umre između 10 000 i 20 000 korisnika opioida. Što se tiče korisnica opioida, u nekim zemljama rizik od umiranja može biti do 30 puta veći od rizika njihovih vršnjakinja. U starijoj dobi i nakon dugotrajnijeg korištenja droga veća je vjerojatnost da dođe do smrti. Korištenje različitih lijekova, zajedno sa drogama povećava tu vjerojatnost, isto kao i alkohol. Predoziranje je i dalje glavni uzrok smrti među problematičnim korisnicima droga. Heroin ili njegovi metaboliti prisutni su u većini zabilježenih smrtonosnih predoziranja, često u kombinaciji s drugim tvarima poput alkohola ili benzodiazepina. Osim heroina, u toksikološkim se izvješćima često mogu pronaći i drugi opiodi. Oni uključuju metadon, buprenorfin, fentanil i tramadol. U nekim zemljama ti opiodi navedeni su kao uzrok znatnog udjela smrtnih slučajeva prouzročenih predoziranje.

Smrt može biti posljedica i uzimanja često pogrešno zvanih, lagane droge, kao što je to marihuana i ecstasy...Međutim, vožnja pod utjecajem marihuane može završiti tragično. Također, dim marihuane sadrži štetni katran i ugljični monoksid koji uzrokuju različite plućne i/ili srčane bolesti.

Ecstasy zbog povišenja tjelesne temperature može dovesti do iznenadne smrti.

LSD često izaziva paranoidno ponašanje koje za posljedicu može imati različita nasilna ponašanja, prema drugima i/ili prema sebi.

Smrti povezane sa zlouporabom psihoaktivnih droga su: smrti nastale kao izravna posljedica zlouporabe (intoksikacija, predoziranje),

smrti za koje se može pretpostaviti da su nastale zbog zlouporabe (hepatitis, kardiovaskularne posljedice) te sve ostale smrti osoba koje su bile registrirani ovisnici o drogama.

Važno je raditi na prevenciji smrtonosnog predoziranja. Zato je važno da uzimatelji droga budu pod kontinuiranim nadzorom stručnjaka. I supstitucijska terapija doprinosi smanjenju pojave preuranjene smrti uzimatelja droga. Time se djelomično može spriječiti i suicide te različite traume.

Kriteriji definiranja smrti povezane sa zlouporabom droga prema definiciji EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) odnose se na predoziranja opojnom drogom i intoksikacijama kod kojih je barem jedna tvar ilegalna droga.

Ukupni broj smrti vezanih uz zlouporabu psihoaktivnih droga može ovisiti o više čimbenika, kao što su npr. učestalost i način konzumiranja droge (intravenski, istodobna uporaba više droga), dob ovisničke populacije, popratne bolesti i poremećaji, dostupnost liječenja i hitne medicinske službe.

Podatci o smrti osoba koje se nalaze u Registru osoba liječenih zbog uzimanja i/ili ovisnosti o psihoaktivnim drogama, registriraju se na temelju Statističkog izvještaja o smrti (DEM-2), obrasca koji sadrži osnovne podatke o osobi i okolnostima smrti i čiji je sastavni dio Potvrda o smrti, obrazac na kojem se registrira osnovni uzrok smrti.

Prema podacima pristiglim do kraja svibnja 2015. godine u Hrvatskoj su u 2014. godini ukupno umrlo 99 osoba (13 nije ranije bilo na liječenju) od uzroka povezanih sa zlouporabom psihoaktivnih droga. Znamo da ovo nije konačna brojka ali ipak je i gotovo stotinu smrti relativno mladih ljudi prevelika. Od ukupnog broja umrlih, žena je bilo 16 (16,2%).

Tablica 38. BROJ UMRLIH U 2014. GODINI PREMA ŽUPANIJI STANOVANJA

Županija	2014.	%
Zagrebačka	6	6,1
Varaždinska	4	4,0
Koprivničko-križevačka	2	2,0
Primorsko-goranska	12	12,1
Ličko-senjska	1	1,0
Virovitičko-podravska	1	1,0
Požeško-slavonska	1	1,0
Brodsko-posavska	3	3,0
Zadarska	6	6,1
Osječko-baranjska	5	5,1
Šibensko-kninska	5	5,1
Vukovarsko-srijemska	3	3,0
Splitsko-dalmatinska	15	15,2
Istarska	8	8,1
Dubrovačko-neretvanska	3	3,0
Grad Zagreb	24	24,2
Ukupno umri	99	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Kao i prijašnjih godina, najviše umrlih osoba bilo je u Gradu Zagrebu koji broji 24 osobe (24,2%) a slijedi Splitsko-dalmatinska županija s 15 (15,2%) umrlih osoba. Iz Primorsko-goranske županije umrlo je 12

osoba što čini 12,1% svih umrlih. Istarska s 8 (8,1%) se nalazi na četvrtom mjesto po broju umrlih osoba. U Zagrebačkoj i Zadarskoj županiji je umrlo po 6 osoba (6,1%).

Tablica 39. BROJ UMRLIH OSOBA U 2014. GODINI PREMA UZROKU SMRTI

Uzrok smrti	broj	%
Predoziranje heroinom	14	14,1
Predoziranje metadonom	27	27,3
Predoziranje opijatima	10	10,1
Predoziranje sintetskim kanabinoidima	1	1,0
Predoziranje kokainom	1	1,0
Intoksikacija lijekovima	4	4,0
Nesreće	6	6,1
Samoubojstvo	3	3,0
Bolesti povezane s ovisnošću	13	13,1
	79	79,8
<i>Smrti povezane s drogom</i>		%
Ostale bolesti	16	16,2
Nepoznato	4	4,0
Ukupno	99	100,0

Izvor podataka: REGISTAR OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Kako vidimo da naši ovisnici sve dulje ostaju u sustavu liječenja i sve su stariji. Zahvaljujući supstitucijskoj terapiji i skrbi koju imaju, sve su stariji te somatski uzroci predstavljaju sve veći udio u smrtnosti opioidnih korisnika. Tu spada i hepatitis te druge bolesti jetre. Zaraženost hepatitisom C nakon višegodišnjeg razdoblja bez simptoma, može dovesti do ciroze jetre, raka i drugih bolesti. Uz to, veliki broj ovisnika istodobno sa uzimanjem droga piju i velike količine alkohola što još više oštećuje njihovo zdravlje.

Od 2010. godine metadon se kao sredstvo predoziranja registrira češće nego heroin. Razlozi prisutnosti tog uzroka smrti mogu se tražiti u ilegalnoj uporabi metadona, možda prekomjernim dozama liječenja, neprikladnoj uporabi ili smanjenoj toleranciji na opijate. Iz izvještaja s terena razvidno je da je heroin manje dostupan, te se metadon koristi ne samo kao supstitucija u procesu liječenja, već kao ilegalno sredstvo. Vrlo često naši ovisnici o drogama koriste i različite kombinacije, najčešće sedative i/ili alkohol. U 2014. godini u 79,8% slučajeva smrti su izravno povezane s drogom (79 slučajeva). Najviše predoziranih je metadonom (27 osoba – 27,3%). Među umrlima od predoziranja metadonom, 25 osoba je bilo na terapiji održavanja metadonom a dvije osobe nisu ikad bile na liječenju. Podaci svjetskih studija pokazuju da je vjerojatnost smrti konzumenata opijata najmanje deset puta veća nego njihovih vršnjaka. Heroinom se predoziralo 14 osoba (14,1%) a ne navedenim opijatom njih 10 (10,1%). U toksikološkim se izvješćima uz opijate gotovo redovito nalaze i alkohol, buprenorfin, tramadol i druge različite psihoaktivne supstance.

Zabilježili smo i jednu smrt uzrokovanu prekomjernom dozom kokaina te jednu zbog zlouporabe sintetskih kanabinoida.

Smrti povezane sa zlouporabom kokaina je mnogo teže utvrditi nego one vezane uz opijate. Smrti koje su izravno uvjetovane predoziranje kokainom izuzetno su rijetke i povezane s visokom dozom kokaina koja se utvrđuje toksikološkim analizama. S druge strane, smrti povezane sa zlouporabom kokaina mogu nastati kao posljedica dugogodišnje zlouporabe kokaina koja uzrokuje oštećenja kardiovaskularnog i neurološkog sustava (srčani i moždani udari). Prisutnost kokaina u tim smrtima nije uvijek utvrđena te stoga smrti povezane sa zlouporabom kokaina često ostaju neprepoznate.

U pet slučajeva smrt je posljedica različitih nesretnih slučajeva a u tri slučaja je navedeno da se radi o samoubojstvu, na različite načine.

Slijede smrti koje su uzrokovane nekom od bolesti povezane s ovisnošću u 13 osoba (13,1%).

Smrti koje nisu povezane s zlouporabom droga su bile u udjelu od 16,2% tj. 16 osoba. To su karcinomi različitih sijela, infarkt miokarda, kronična ishemijska bolest srca, kardiomiopatija, flebitis i tromboflebitis, opstruktivna bolest pluća, plućna embolija, upala potrbušnice, fibroza i ciroza jetre. Za četiri osobe nismo uspjeli utvrdi uzrok smrti.

Jedna osoba je umrla od HIV-a.

Prosječna dob umrlih u 2014. godini bila 40,1 godina. Umrli muškarci su prosječno bili stari 40,3 a žene 39,2 godine.

Predozirani metadonom su u prosjeku bili stari 36,7 godina, heroinom 44,9 a ostalim opijatima 36,5 godina.

**„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe
psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2014. godini“**

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Andreja Huskić

Suradnici:

Mario Hemen

WEB izdanje

2015.